

INTERETNISCH CONTACT IN DE WESSELERBRINK

DE INVLOED VAN EEN SPORTIEVE
ONTMOETINGSPLEK OP INTERETNISCH CONTACT IN
EEN MULTICULTURELE WIJK

Koen Olde Monnikhof

S2047772
Bachelorscriptie Sociale Geografie en Planologie
Rijksuniversiteit Groningen
Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen

Begeleider: G. van Campenhout
Juni 2014

VOORWOORD

In de media profileert FC Twente zich vaak als een warme club die zich probeert in te zetten voor de maatschappij. Met het project 'Scoren in de Wijk' neemt FC Twente initiatieven om sport te stimuleren in Twente. Aangezien ik uit deze regio kom en in Enschede op de middelbare school heb gezeten, leek het mij interessant om het Cruyff Court in de Wesselerbrink te onderzoeken.

In het begin van het onderzoek wist ik nog niet wat ik precies wilde onderzoeken. Met behulp van Gijs van Campenhout kwam ik op het idee om interetnische relaties tussen jongeren te gaan onderzoeken. De Wesselerbrink staat immers bekend als een multiculturele wijk. Het was hierbij wel belangrijk dat er veel jongeren op het veld zouden spelen. Ik was erg afhankelijk van het weer, en in het begin zijn er dan ook meerdere uren tevergeefs langs het veld gewacht. Na een stroef begin zat het later mee, en waren er voldoende zonnige dagen waarop jongeren het veld opzochten om te gaan voetballen.

Zonder de aanwezigheid van de jongeren op het Cruyff Court was dit onderzoek niet mogelijk geweest. De openheid van de jongeren en het enthousiasme waarmee er mij met mij is gevoetbald, waren de belangrijkste voorwaarden voor dit onderzoek. Ik wil deze jongeren dan ook erg bedanken, zonder hen was dit onderzoek niet gelukt. Daarnaast wil ik mijn begeleider Gijs van Campenhout bedanken voor zijn scherpe blik. Als laatste bedank ik Ling Vo van de wijkraad Wesselerbrink en Theo Hogers, die met hun informatie over de Wesselerbrink een belangrijke bijdrage hebben geleverd.

SAMENVATTING

Sporten in de openbare ruimte wordt de laatste jaren steeds meer ingezet om jongeren te stimuleren om meer te sporten en om tot meer contact met andere jongeren te komen. Het is de vraag of de aanleg van sportveldjes een positieve bijdrage levert aan interetnische contacten tussen jongeren in een multiculturele wijk en of dit de sociale cohesie tussen jongeren versterkt. Vanuit de 'geographies of encounter' theorie en de 'intergroup contact' theorie wordt het contact in de openbare ruimte beschreven. Aan de hand van 'sociale cohesie' wordt er gekeken of het contact zorgt voor 'bonding' of 'bridging' tussen de jongeren. De dataverzameling is gedaan aan de hand van 'go-along interviews' en 'participerende observatie'. De case study is het Cruyff Court in de Enschede wijk 'Wesselerbrink'. Dit Cruyff Court beschikt over fysieke kenmerken die belangrijk zijn voor een sportieve ontmoetingsplaats. Op het veld wordt ook voldaan aan de sociale voorwaarden voor interetnisch contact die de intergroup contact theorie stelt. Bij de jongeren speelt school een belangrijke rol bij het ontstaan van interetnisch contact. School zorgt voor *bridging*. Op het Cruyff Court worden de contacten versterkt en daarmee zorgt het veld meer voor *bonding*. Etniciteit speelt geen belangrijke rol bij het ontstaan van contact. De kwaliteit in de te spelen sport wordt door de jongeren wel belangrijk gevonden. Het Cruyff Court wordt gezien als 'gemeenschappelijke tuin' waar jongeren samen komen, en lijkt daarmee op de openbare pleintjes die de wijk kenmerken. Het Cruyff Court heeft een belangrijke rol in het versterken van het interetnisch contact tussen jongeren en is een belangrijke bindende factor voor het contact dat jongeren in de wijk met elkaar hebben.

Inhoudsopgave

VOORWOORD	1
SAMENVATTING	2
1. INLEIDING	4
1.1. AANLEIDING	4
1.2. PROBLEEMSTELLING	5
1.3. LEESWIJZER	6
2. THEORETISCH KADER	7
2.1. GEOGRAPHIES OF ENCOUNTERS	7
2.2. INTERGROUP CONTACT THEORY	8
2.3. SPORT EN SOCIALE COHESIE	10
2.4. CONCEPTUEEL MODEL	11
3. METHODOLOGIE	13
3.1. CASE STUDY	13
3.2. DATAMETHODEN	14
3.2.1. GO-ALONG INTERVIEW	14
3.2.2. PARTICIPEREND OBSERVEREN	15
3.3. ETHIEK	17
4. RESULTATEN	18
4.1. FYSIEKE ASPECTEN VAN DE ONTMOETINGSPLEK	18
4.2. SOCIALE VOORWAARDEN VOOR INTERETNISCH CONTACT	18
4.3. ONTSTAAN VAN CONTACT TUSSEN JONGEREN	19
4.4. SPORT EN (INTER)ETNISCH CONTACT	21
4.5. SPORT VOOR SOCIALE COHESIE	22
5. CONCLUSIE	25
6. LITERATUURLIJST	27
7. BIJLAGEN	30
7.1. CHECKLIST FYSIEKE VOORWAARDEN	30
7.2. REGELS CRUYFF COURT	35
7.3. INTERVIEWGUIDE	36
7.4. OBSERVATIELIJST	39
7.5. DAGBOEK PARTICIPEREND OBSERVEREN, INTERVIEWS EN FOTOMATERIAAL	39
7.6. ONTMOETING WIJKRAAD	62

1. INLEIDING

1.1 AANLEIDING

De afgelopen jaren zien we steeds meer initiatieven van sportorganisaties om sport in de openbare ruimte te stimuleren. De Johan Cruyff Foundation (JCF) en de Richard Krajicek Foundation (RKF) zijn de meest bekende organisaties. Ze spelen een actieve rol in het proces om sport en spel terug te brengen in de wijk dankzij het aanleggen van 'playgrounds'. Dit zijn sportveldjes die worden aangelegd in wijken waar het jongeren ontbreekt aan openbare speelruimte. In samenwerking met andere organisaties zoals gemeenten, scholen en voetbalclubs worden in heel Nederland dit soort veldjes aangelegd. 'Stichting FC Twente: Scoren in de Wijk' is een voorbeeld van een organisatie die in samenwerking met de JCF enkele Cruyff Courts heeft aan laten leggen (Scoren in de Wijk, 2014). *"Het blijkt dat zo'n veld niet alleen de jeugd in beweging brengt, maar tevens de wijk een impuls geeft... het brengt mensen letterlijk tot elkaar"* (Volkskrant, 2009). Hiermee wordt een ander doel van playgrounds aan het voetlicht gebracht: naast de mogelijkheid tot sporten is ook het vergroten van de sociale cohesie tussen jongeren in de wijk een belangrijk doel van dergelijke playgrounds (Vermeulen, 2011).

De JCF noemt tevens het gevaar van urbanisatie. Dankzij het toenemende verkeer in steden is het niet meer vanzelfsprekend dat kinderen de straat op gaan om met elkaar te voetballen (Cevaal et al. 2010). Er is er een gebrek aan openbare groene ruimte waar de jeugd de mogelijkheid heeft om actief te sporten. Sportvelden zijn steeds meer in het beheer van sportverenigingen, die daarvoor contributie vragen. Sportvoorzieningen in de openbare ruimte creëren voor jongeren de mogelijkheid om op ieder moment kosteloos te sporten. Dat vergroot de toegankelijkheid.

Initiatieven om openbare sportveldjes aan te leggen vinden vooral plaats in wijken met een sociaal-economische achterstand waar problemen zijn op gebied van bijvoorbeeld wonen, werken en integreren. Door het ontbreken van een sportinfrastructuur zijn de mogelijkheden tot sporten vaak beperkt. Veel sportvoorzieningen zijn de afgelopen jaren naar de stadsgrenzen verdrongen.

Daarnaast begeven sportverenigingen in probleemwijken zich vaak in het nauw. Dit wordt veroorzaakt door een gebrek aan sponsors, verouderde voorzieningen en een relatief arme bevolking voor wie de contributie te hoog is (Boonstra & Stolk, 2007). Ook is er in deze wijken vaak sprake van een grote etnische diversiteit onder de bewoners (Jongbloed, 2010). Hierdoor dreigt het gevaar dat mensen alleen in contact treden met mensen die dezelfde etnische achtergrond en kenmerken hebben. In het artikel van Keune et al. (2002) wordt duidelijk dat met name Turkse en Marokkaanse groepen

vooral contact zoeken met mensen binnen de eigen gemeenschap, omdat zij het sterkst vertegenwoordigd zijn in 'zwarte' wijken. Nederlandse, Antilliaanse en Surinaams groepen zijn daarentegen meer gemotiveerd om mensen van buiten de eigen kring te ontmoeten (Keune et al. 2002; Snel en Boonstra, 2005).

1.2 PROBLEEMSTELLING

In multiculturele wijken bestaat het gevaar dat jongeren vooral contact zoeken met jongeren met dezelfde etnische achtergrond. Sportinvesteringen in de openbare ruimte kunnen er voor zorgen dat dit probleem wordt bestreden en dat er contacten worden gelegd met verschillende etniciteiten. Het is echter niet vanzelfsprekend dat dit gebeurt (Keune et al., 2002). Het onderzoek van Jongbloed (2010) wijst uit dat het toeigenen van een sportveld door een etnische groep een ander risico is. Het is de vraag of de aanleg van sportveldjes een positieve bijdrage levert aan interetnische contacten tussen jongeren in een multiculturele wijk en of dit uiteindelijk resulteert in meer sociale cohesie tussen jongeren in de wijk.

Het hierboven beschreven probleem wordt onderzocht aan de hand van de volgende hoofdvraag en deelvragen. In dit onderzoek luidt de hoofdvraag:

In hoeverre stimuleren sportieve ontmoetingsplekken het contact tussen jongeren met verschillende etnische achtergronden in een multiculturele wijk?

De hoofdvraag wordt beantwoord met behulp van:

- *Welke voorwaarden gelden voor een sportieve ontmoetingsplek om jongeren met verschillende etnische achtergronden te bereiken?*
- *Hoe ontstaat er contact tussen jongeren met een verschillende etnische achtergrond?*
- *Wat is de rol van sport bij het ontstaan van contact tussen jongeren met een verschillende etnische achtergrond?*
- *Op welke manieren zorgt sport voor sociale cohesie tussen jongeren met een verschillende etnische achtergrond?*

1.3 LEESWIJZER

De thesis begint met een inleiding (hoofdstuk 1), waarin de aanleiding voor het kiezen van dit onderwerp beschreven wordt, gevolgd door een probleemstelling met bijbehorende hoofdvraag en deelvragen. In hoofdstuk 2 zullen de relevante theorieën in dit onderzoek worden beschreven die een basis leggen voor de rest van het onderzoek. Ook komt in dit hoofdstuk het conceptueel model aan bod. In hoofdstuk 3 volgt er een beschrijving van de case study, de Enschedese wijk 'Wesselerbrink', en een uitleg over de methoden van dataverzameling. Hoofdstuk 4 bespreekt de resultaten van het onderzoek. De conclusie is te vinden in hoofdstuk 5 en hierin worden de resultaten samengevat en uiteindelijk een antwoord gegeven op de hoofdvraag. Na de literatuurlijst (hoofdstuk 6) volgt hoofdstuk 7 met daarin de bijlagen, bestaande uit een verslag van de dataverzameling.

2. THEORETISCH KADER

2.1 GEOGRAPHIES OF ENCOUNTERS

'De stad' uit de eenentwintigste eeuw is door de jaren heen gevormd tot een plek waar meer en meer connecties tussen mensen plaatsvinden (Valentine, 2008). Laurier en Philo (2006) stellen dat het leven in een stad vooral bestaat uit 'leven met anderen'. Mensen houden deuren voor elkaar open, in een trein wordt een bank met anderen gedeeld, en een sportveld in de openbare ruimte wordt gedeeld zodat meerdere mensen er gebruik van kunnen maken.

Dirksmeier en Helbrecht (2010) stellen een toename van het aantal ontmoetingen tussen mensen met verschillende culturele achtergronden – met name in de steden – vast. Door contacten die mensen leggen met mensen met een andere levensstijl, komen ze in aanraking met een levensstijl die tot dan toe onbekend was. De openbare ruimte wordt daardoor beschouwd als een plek waar interacties tussen onbekenden, met hun verschillende culturele en etnische achtergronden, plaatsvinden. Volgens Amin (2002) wordt dit het best gestimuleerd op microniveau. Hierbij doelt hij op plaatsen waar dagelijks sociaal contact plaatsvindt, zoals een sportveld of een muziekvereniging.

Het samenkomen van mensen met verschillende culturele en etnische achtergronden heeft niet altijd een positief resultaat. Soms is de realiteit zo dat openbare ruimtes in een stad bezet zijn door bepaalde etnische groepen en dat er weinig contact is tussen mensen die onbekend met elkaar zijn (Amin, 2002). Volgens Valentine (2008) kunnen er conflicten en machtsstrijden ontstaan over de bezetting en controle van openbare ontmoetingsplekken, omdat mensen een bepaalde plek als hun eigendom kunnen beschouwen. In het onderzoek van Jongbloed (2010) wordt geconcludeerd dat sport in de openbare ruimte niet tot meer sociale contacten leidt, omdat een dominante groep allochtone jongeren het sportveld in de ogen van andere bewoners toe-eigent. Het gevolg is dat andere bewoners rondom het sportveld zich niet welkom voelen en bij het sportveld uit de buurt blijven. Deze mensen zien de plek daardoor niet meer als openbaar, maar als eigendom van de dominante groep. Volgens Valentine (2008) draait het om 'betekenisvol' contact. Hiermee wordt bedoeld dat een individueel moment van positief contact tussen onbekenden zorgt voor een beter algemeen beeld van elkaar. Vaak bestaat er, bij een moment van contact, een kloof tussen de normen en waarden en ervaringen van een 'meerderheidsgroep' en een 'minderheidsgroep', waardoor zij het contact op een andere manier beleven. Om tot betekenisvol contact te komen, moet deze kloof geaccepteerd of gedicht zien te worden.

Daarnaast, als er positieve contacten voortvloeien uit de ontmoetingen die plaatsvinden op één ontmoetingsplek, worden deze contacten ook in stand worden gehouden op andere locaties? Is het

mogelijk om het begrip en de sociale veranderingen die plaatsvinden op dergelijke ontmoetingsplekken (op microniveau) op grotere schaal, zoals de wijk, over te brengen? Het positieve gevolg hiervan zou kunnen zijn dat de sociale relaties binnen de wijk verbeterd worden (Valentine, 2008).

Daarnaast is de toegankelijkheid van plekken in de openbare ruimte belangrijk voor mensen om tot contact te komen. Notten (2006) noemt het gevaar van autoverkeer voor kinderen die buiten willen spelen. Ouders houden hun kinderen hierdoor bewust binnen. Daarnaast kan het in openbare parken te druk zijn door de aanwezigheid van skaters en fietsers, waardoor kinderen deze plekken vermijden. Jongbloed (2010) concludeert dat de ligging van een sportveld gunstig moet zijn. Als het veld aan de overzijde van een drukke straat ligt, is er geen toegankelijkheid voor jonge kinderen. Daarnaast moet de afstand naar een openbaar speelveld niet te groot zijn. Wanneer het veld aan de rand van de buurt ligt, is de afstand voor veel mensen te groot om het veld te bereiken.

Volgens Vermeulen (2011) worden sportieve ontmoetingsplekken gecreëerd omdat er in de openbare ruimte te weinig ruimte en toegankelijkheid is voor kinderen om in hun eigen wijk te kunnen spelen. Dit komt door een toename van zowel bebouwing als verkeer. De 'straat' is geen geschikte plek waar kinderen kunnen spelen en contact met anderen kunnen leggen. Sportieve ontmoetingsplekken beschikken over speciale fysieke kenmerken (voldoende toegang, omheining, belijning, et cetera) en zijn speciaal ontworpen om kinderen samen te laten sporten. Naast fysieke kenmerken zorgen ook regels voor een juist gebruik van de ontmoetingsplaatsen. Regels geven duidelijk aan wat wel en wat niet mag op de plek. Het ontwerp van dergelijke plekken creëert een plek die openbaar is (immers toegankelijk voor iedereen), maar ook een plek die is ingericht voor een bepaald doel (sporten). Blommaert et al. (2005) geven hierbij aan dat de activiteit van de openbare plek uiteindelijk wordt bepaald door de gebruikers van de plek. Zo worden sportieve ontmoetingsplekken ook gebruikt voor andere doeleinden, zoals rondhangen en andere sociale activiteiten.

2.2 INTERGROUP CONTACT

Een manier om in de openbare ruimte contact tussen mensen met een verschillende etnische achtergrond te kunnen onderzoeken, is de 'intergroep contact theory' van Allport. Allport (1954, in Pettigrew, 1998) stelt dat positieve effecten van contact tussen verschillende groepen mensen alleen voorkomen als de situatie voldoet aan vier voorwaarden:

- (1) Gelijke status. In een situatie waarin mensen met een verschillende etnische achtergrond met elkaar in contact komen, is het belangrijk dat er een gelijke status van elkaar verwacht en verkregen wordt. In het onderzoek van Poland (2001) naar contact tussen dorpsbewoners en asielzoekers, is het voor de aanwezigheid van gelijke statussen van belang dat er voor gezamenlijke activiteiten worden gedaan, zoals samen in een voetbalteam zitten. Op deze manier kunnen ze elkaar vergelijken op hun voetbalcapaciteiten.
- (2) Gelijke doelen. Gezamenlijke activiteiten leiden volgens Poland (2001) ook tot gezamenlijke doelen. Mensen die als doel hebben om een partij voetbal te spelen, hebben elkaar nodig om een team te vormen en zo tot hun doel, bijvoorbeeld het winnen van een wedstrijd of samen plezier maken, te komen. Het hebben van gelijke doelen moet een inspanning zijn waar geen onderlinge competitie bij komt kijken.
- (3) Samenwerking. Volgens Ann Bettencourt (1992) zorgt competitie tussen groepen voor een sfeer waarin vooral gefocust wordt op het belang van de eigen groep, terwijl bij samenwerking tussen groepen het contact tussen deze groepen juist wordt aangemoedigd bij het behalen van een gezamenlijk doel. Daarom leidt samenwerking tot meer positieve interactie en acceptatie dan wanneer er een competitieve sfeer heerst.
- (4) Steun van de autoriteit. Met een 'goedkeuring' van de sociale omgeving waarin het contact tussen mensen plaatsvindt worden culturele en etnische verschillen eerder geaccepteerd. Amin (2002) benadrukt het belang van goedkeuring en overeenstemming tussen burgergroepen. Wanneer dit ontbreekt, zoals bij de burgeropstanden in Oldham, Burnley en Bradford in 2001, is er van positief contact geen sprake.

In de 'intergroep contact theory' wordt onderscheid gemaakt tussen de 'ingroup' en de 'outgroup'. Met ingroup worden mensen van dezelfde 'groep', in dit geval etnische groep, bedoeld, en met 'ingroup contact' wordt het contact tussen mensen met dezelfde etniciteit bedoeld. Volgens het onderzoek van Snel en Boonstra (2005) zijn in Nederland de Turken en Marokkanen het sterkst zijn gericht op contact met de eigen groep. 60 of 70 procent geeft aan meer contact te hebben met mensen met dezelfde etnische achtergrond (ingroup). Dit in tegenstelling tot Surinamers en Antillianen, waar tweederde een gemengde vriendengroep heeft. Deze mensen hebben meer contact met een outgroup, dus met mensen met een andere etniciteit (Snel & Boonstra, 2005).

In dit onderzoek wordt het contact tussen jongeren met verschillende etnische achtergrond wordt onderzocht. Etniciteit wordt door het Nationaal Kompas Volksgezondheid (2014) omschreven als *"een verzameling van culturele kenmerken en gedragingen die door een groep mensen wordt gedeeld en van generatie op generatie overgedragen wordt. Leden van etnische groepen identificeren zich met gezamenlijke factoren, zoals herkomst, uiterlijke kenmerken, religie, taal, cultuur of*

geschiedenis.” Tijdens het onderzoek worden de jongeren onderscheiden op basis van meetbare factoren, door te vragen wat hun herkomst is, of uiterlijk van belang is en welke taal ze spreken.

Vooroordelen kunnen er voor zorgen dat er geen intergroup contact plaatsvindt. Door de aanwezigheid van vooroordelen vermijden mensen contact met elkaar (Pettigrew, 2008). Dit blijkt ook uit het onderzoek van McGlothlin en Killen (2006), die een samenhang laten zien tussen interetnisch contact en interetnische attitudes. Kinderen die weinig contact hebben met kinderen met een andere etnische achtergrond laten een negatief vooroordeel zien ten aanzien van andere etnische kinderen, terwijl kinderen met meer interetnisch contact dit vooroordeel niet hebben (McGlothlin et al, 2005). Door kinderen zo vroeg mogelijk met andere etniciteiten in aanraking te laten komen, zullen er minder vooroordelen bij kinderen zijn.

Kortom, verminderde vooroordelen leiden tot meer positieve effecten van intergroup contact.

Verminderde vooroordelen worden volgens Pettigrew et al. (2011) veroorzaakt door drie achterliggende factoren:

- (1) Afgenomen angst. Angst kan er voor zorgen dat mensen bang zijn om contact te zoeken met mensen die tot een andere groep behoren en daardoor niet goed kennen.
- (2) Toegenomen kennis over outgroup. Mensen kunnen, voordat het contact plaatsvindt, over informatie en kennis over de outgroup beschikken, dat ervoor kan zorgen dat zij bij voorbaat positief of negatief tegenover contact met het ‘onbekende’ staan. Als de positieve kennis over de outgroup is toegenomen, leidt dit tot meer positieve effecten van intergroup contact.
- (3) Toegenomen empathie voor outgroup. Met toegenomen empathie wordt een groter inlevingsvermogen bedoeld waarbij meer rekening wordt gehouden met de gevoelens en behoeften van leden van de outgroup en het perspectief waarmee zij tegen het contact aankijken (Pettigrew et al. 2011).

2.3 SPORT EN SOCIALE COHESIE

Het is de vraag of de contacten die op een sportieve ontmoetingsplek worden gelegd leiden tot meer sociale cohesie tussen jongeren in de wijk waarin de ontmoetingsplek zich bevindt. Breedveld (2003) bespreekt de rol van sport bij het ontstaan van sociale cohesie. Bij sport in de openbare ruimte is er sprake van een intensieve vorm van face-to-face interactie. Contact dat plaatsvindt op een sportieve ontmoetingsplaats kan ervoor zorgen dat mensen letterlijk en figuurlijk met elkaar in aanraking komen.

Sociale cohesie kun je onderverdelen in *bonding* en *bridging*. *Bonding* betekent het versterken van bestaande relaties. Dit zijn relaties tussen mensen die gelijkgezind zijn en tot dezelfde ingroup behoren (De Hart et al., 2002; Jongbloed, 2010). Volgens Elling (2004) is er bij bonding sprake van interne cohesie binnen een groep. Als er veel bonding plaatsvindt, is er weinig ruimte voor interactie met mensen die behoren tot een andere etnische groep (outgroup). *Bridging* gaat over het aangaan van nieuwe relaties. Waar bij bonding sprake is van interne cohesie binnen de ingroup, is er bij bridging sprake van externe cohesie tussen verschillende etnische groepen, oftewel interactie met de outgroup (Jongbloed, 2010).

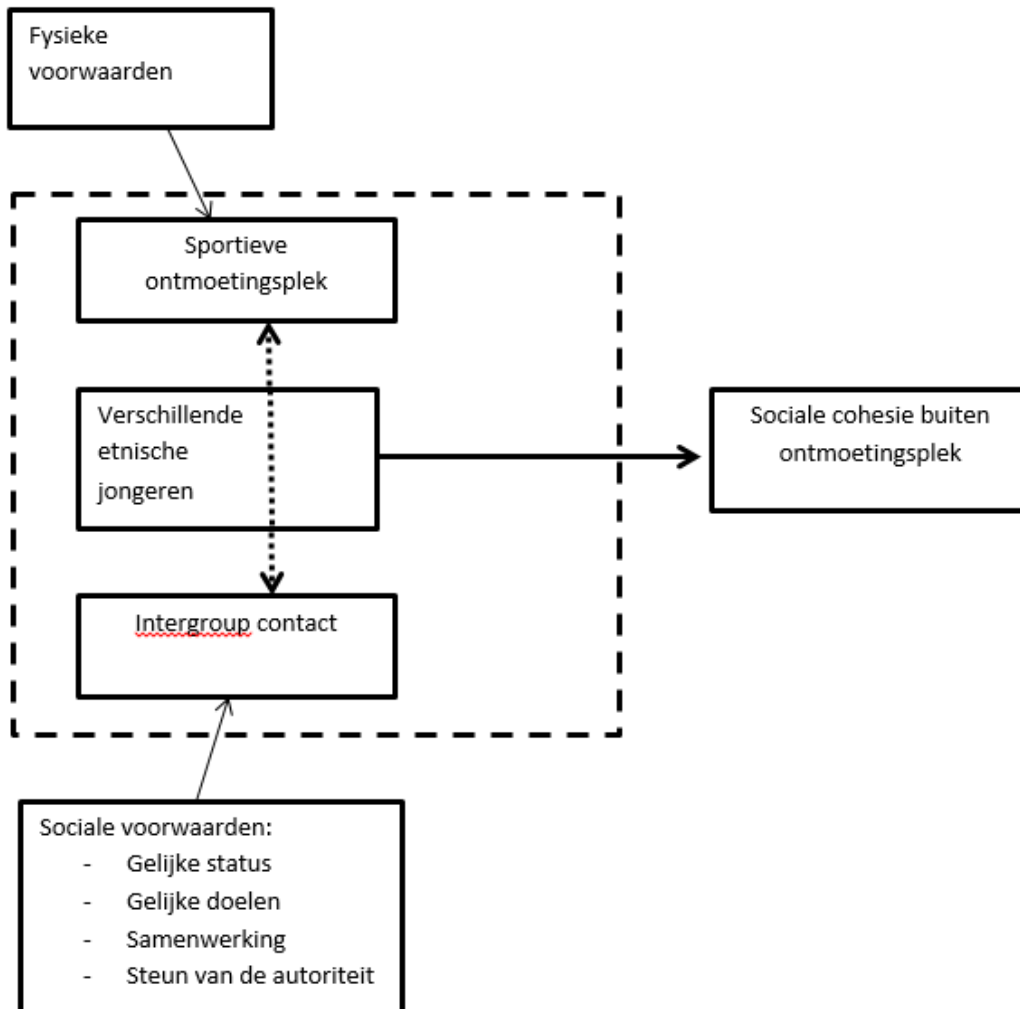
Sport kan mensen helpen om de bestaande sociale contacten te onderhouden en te intensiveren (bonding), maar het kan mensen ook helpen om nieuwe relaties aan te gaan (bridging). Vermeulen (2011) concludeert dat contact dat gelegd wordt op een sportveld in de openbare ruimte kan leiden tot scheiding van etnische groepen, maar dat het ook contact tussen verschillende etniciteiten tot gevolg kan hebben. Etnische achtergronden hebben echter geen doorslaggevende rol bij het ontstaan van contact op sportieve ontmoetingsplekken. Er zijn verschillende nationaliteiten, zoals Turken, Marokkanen, Somaliërs, Angolezen, Antillianen, Surinamers en Nederlanders die op veldjes in Nederland spelen. Dominantie van een bepaalde etniciteit op een sportieve ontmoetingsplek, zoals wordt geconcludeerd in het onderzoek van Jongbloed (2010), kan teniet gedaan worden door de kwaliteit van de jongeren die participeren. Degene die een hoog niveau haalt binnen een te spelen sport, mag meedoen, ongeacht de etnische achtergrond (Vermeulen, 2011).

Vermeulen en Verweel (2009) benadrukken het feit dat het belangrijk is om etniciteit of cultuur niet als dominante factor te zien bij het ontstaan van contacten op sportieve ontmoetingsplaatsen. Sport zorgt voor bonding én bridging. De potentie die sport heeft voor het ontstaan en versterken van sociale contacten, is meer te verklaren door het feit dat sportactiviteiten mensen de kans geeft om hun eigen weg te vinden in het proces van het leggen van contacten, of dit nu met mensen van de ingroup is, of met mensen van de outgroup. Vermeulen en Verweel (2009) beschouwen sport in de openbare ruimte als een activiteit waar insluiting en uitsluiting, samenwerking en competitie plaatsvindt.

2.4 CONCEPTUEEL MODEL

De relaties tussen de hoofdvraag, deelvragen en het theoretisch kader zijn in het figuur 1 grafisch weergegeven. De gestippelde vierhoek stelt de sportieve ontmoetingsplek voor. Hier komen verschillende etnische jongeren samen, en zij zorgen op de sportieve ontmoetingsplek voor

intergroup contact. Dit is alleen mogelijk als de situatie voldoet aan de fysieke en sociale voorwaarden die voor een sportieve ontmoetingsplek gelden om jongeren tot intergroup contact te laten komen (de vakken en pijlen buiten de gestippelde vierhoek). Uiteindelijk is het doel om te onderzoeken of de sportieve ontmoetingsplek zorgt voor meer sociale cohesie tussen de jongeren in de wijk waar de ontmoetingsplek zich bevindt.

Figuur 1: Conceptueel model

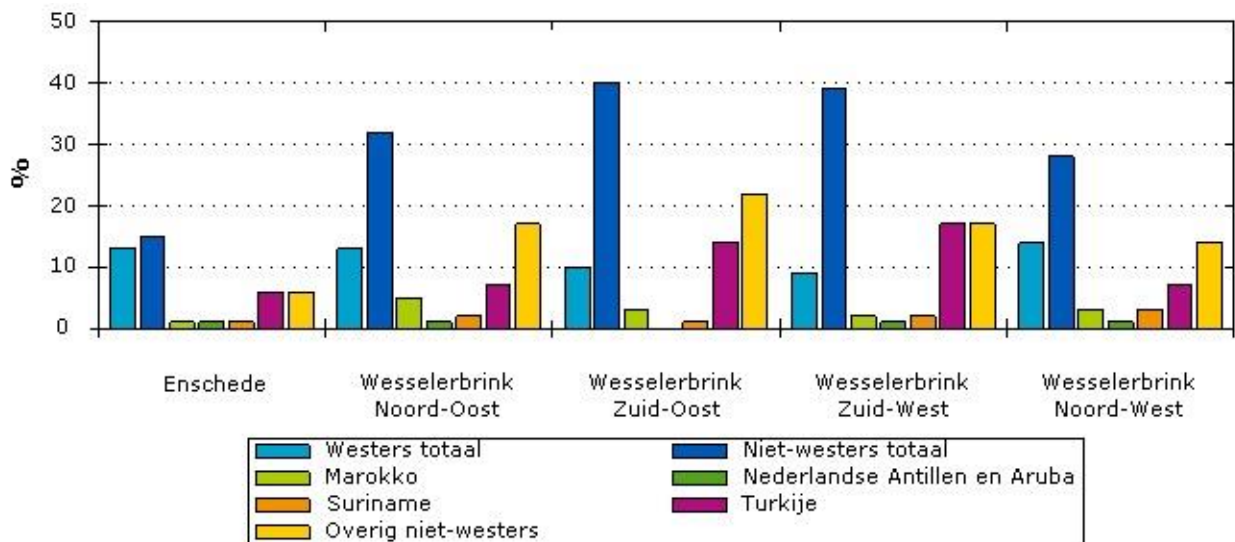
3. METHODOLOGIE

3.1 CASE STUDY

Op steeds meer plekken in Nederland worden sportieve ontmoetingsplekken aangelegd, bijvoorbeeld door de Johan Cruyff Foundation (JCF). Het maatschappelijke project 'Scoren in de Wijk' van Stichting Twente investeert in zulke sportieve ontmoetingsplekken. De afgelopen jaren zijn er in samenwerking met de JCF Cruyff Courts en meerdere 'pannakooien' aangelegd waar de jeugd de kans krijgt om te sporten en daardoor tot sociale contacten te komen (Scoren in de Wijk, 2014). Eén van de wijken waar de stichting aandacht aan besteedt is de Wesselerbrink in Enschede. In 2005 is hier in samenwerking met FC Twente een Cruyff Court aangelegd, met het idee om de jeugd een plek te geven om meer te kunnen voetballen (FC Twente, 2005).

Het sportveld ligt op een terrein waar veel jeugd bij elkaar kan komen. Op het terrein is onder meer een speeltuin, grasveld met bankjes en andere toestellen aanwezig die het terrein tot een openbare ontmoetingsplek vormen. De aanleg van het openbare sportveld past in het beleid van de Gemeente Enschede (Domijn, 2010). De Wesselerbrink is een wijk waarin veel mensen wonen met een verschillende etnische achtergrond (figuur 2).

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) onderscheidt de Wesselerbrink in vier wijkdelen. Als de percentages van de vier wijkdelen bij elkaar op worden geteld en worden gedeeld door 4, wijst een ruwe berekening uit dat het percentage Westerse allochtonen ligt op ongeveer 12 procent. Dit verschilt niet veel met het stedelijk gemiddelde, dat ligt op 13 procent. Het percentage niet-Westerse allochtonen ligt in de Wesselerbrink echter veel hoger, namelijk ongeveer 35 procent tegenover het Enschedese gemiddelde van 15 procent (CBS, 2012).

Figuur 2: Percentage allochtonen Enschede en Wesselerbrink (CBS, 2012)

De belangrijkste reden waarom er gekozen is om een speelveld in de Wesselerbrink te onderzoeken, is dat de wijk wordt beschreven als de meest multiculturele wijk van Enschede en er daarom in deze wijk waarschijnlijk het meeste interetnische contact plaatsvindt. (Stadsdeel Enschede Zuid, 2004; figuur 2).

3.2 DATAMETHODEN

3.2.1 GO-ALONG INTERVIEW

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van go-along interviews. Dit is een interview waarbij de onderzoeker aan de zijde van de informanten 'meebeweegt' om informatie te verzamelen (Kusenbach, 2003). Met 'meebewegen' wordt bedoeld dat de onderzoeker samen met zijn informanten op een bepaalde plek is of iets aan het ondernemen is. Deze plek is tijdens een interview betekenisvol voor de informant en de aanwezigheid op de plek roept bepaalde emoties en herinneringen op (Van Campenhout & Van Hoven, 2013). In dit onderzoek is de plek van interviews bepaald door de sportactiviteit, namelijk het voetbalveld. Op de plek waar is geïnterviewd wordt gevoetbald en tevens contact gelegd met jongeren.

Volgens Kusenbach (2003) zijn go-alongs een mix van activiteiten en worden er meerdere vormen van informatieoverdracht gebruikt. Omdat er met de onderzochte jongeren is gevoetbald, gepauzeerd en gepraat, is het go-along interview is meer geschikt geacht dan een diepte-interview.

Omdat het voetbalveld de plek is waar de interviews gehouden zijn, kon direct gevraagd worden wat deze plek voor de jongeren betekent en op welke manier er contacten worden gelegd. De interviews zijn tussen het voetballen door of na afloop van het voetballen gehouden. Hierdoor kon in het interview direct de link worden gelegd naar het contact dat ik met de informanten had gelegd.

Alle informanten zijn geïnterviewd op het Cruyff Court in de Wesselerbrink. In totaal zijn er vier interviews gehouden met negen personen tussen de 10 en 15 jaar oud. Acht jongens wonen in de Wesselerbrink, een jongen in de stad. Vier jongens met een Nederlandse achtergrond, twee met een Marokkaanse achtergrond (waarvan één een half Marokkaanse en half Tsjechische achtergrond heeft), een met Afghaanse achtergrond, een met Angolese achtergrond en een met een Dominicaans Republikeinse achtergrond. Het was voor de jongeren makkelijker om een interview te houden met vrienden erbij, zodat ze niet alleen tegenover mij zaten. Op deze manier konden ze ook reageren op elkaar, waardoor er soms een onderling gesprekje ontstond die waardevolle informatie heeft opgeleverd. Doordat de jongeren omringd waren door vrienden en andere voetballende jongeren, was er ook snel sprake van afleiding en begonnen ze aan het eind van het interview vaker hetzelfde antwoord te geven. Wanneer dit gebeurde is besloten om verder te voetballen en is meer informatie verzameld door middel van de methode van participerende observatie.

In dit onderzoek zijn er, naast audio-opnamen, ook foto en video opnamen gemaakt en is er gebruik gemaakt van de methode van participerende observatie. Met het foto- en videomateriaal wordt visueel aangetoond dat er sprake is van interetnisch contact tussen de jongeren op de plek. Er is voor deze methode gekozen omdat het tijdens momenten participerende observatie lastig was om alle conversaties met een voice-recorder op te nemen, aangezien de participerende observatie bestond uit voetbalpartijen.

3.2.2 PARTICIPEREND OBSERVEREN

Participerende observatie is een directe manier om tot contact te komen met jongeren met een andere etnische achtergrond. Door mijn achtergrond als jeugdspeler bij FC Twente te benoemen, was het voor de spelende jongeren makkelijker om mij te bestempelen als een geschikt persoon die kan participeren in een voetbalpartij, waardoor ik (interetnisch) contact kon leggen. Als het voetbalniveau te hoog zou liggen, worden personen met minder 'kwaliteiten' al snel in een categorie geschat als 'outsider' en 'ongeschikt' (Clifford et al., 2012). Aangezien mijn leeftijd en etnische achtergrond niet overeen komen met die van de jongeren, zijn dit andere redenen waarom jongeren mij kunnen beschouwen als 'buitenstaander'. Jongeren kunnen ervoor kiezen om alleen met

leeftijdsgenoten te gaan voetballen, omdat een volwassen persoon fysiek verder ontwikkeld is en hierdoor te 'ruig' kan voetballen. Mijn Nederlandse achtergrond kan ook voor een belemmering zorgen, als allochtone groepen alleen willen voetballen met jongeren met dezelfde etnische achtergrond. Het onderzoek van Snel en Boonstra (2005) wijst uit dat Turken en Marokkaanse mensen in de openbare ruimte vooral contact zoeken met mensen uit de eigen groep. Daarnaast kunnen jongeren het veld beschouwen als 'hun' terrein (Jongbloed, 2010). Doordat ik voorafgaand het onderzoek onbekend was voor jongeren die op het speelveld voetballen, kan ik als buitenstaander worden gezien.

In het begin heb ik me vooral opgesteld als participant en is er nog niet kenbaar gemaakt dat er sprake is van een onderzoek. Op deze manier is er sprake van onafhankelijkheid en kunnen de jongeren mij beschouwen als iemand die alleen mee wilt voetballen. Dit brengt echter ethische kwesties met zich mee op het gebied van audio-, foto- en videomateriaal (Guest et al., 2013). Hier is toestemming voor nodig. Op het moment dat er werd gefotografeerd en audio is opgenomen, is duidelijk gemaakt dat dit in het kader van een onderzoek is. Na deze bekendmaking is geprobeerd om vooral de rol van participant te behouden en niet teveel als 'onderzoeker' te worden gezien. Dit is geprobeerd door mee te blijven voetballen en de interviews niet te lang te laten duren. Hierdoor word ik nog steeds beschouwd als '*bezoeker*' en '*teamgenoot*' (Guest et al., 2013, p. 89).

Aan de hand van een observatielijst is een dagboek bijgehouden. Alles wat is ervaren, is hierin opgeschreven. De observatielijst is opgesteld op basis van de voorwaarden van Allport voor interetnisch contact (1954, in Pettigrew, 1998). De fysieke kenmerken van het Cruyff Court zijn beoordeeld aan de hand van een checklist (De Vries et al. 2005). De definitieve checklist is eerder gebruikt door de Nederlandse Organisatie voor Toegepaste-Natuurwetenschappelijk Onderzoek (TNO) in een onderzoek naar fysiek kenmerken van playground (Bakker et al., 2008)

Tijdens de observatie is er gesproken met Ling Vo van de wijkraad Wesselerbrink. Tijdens deze ontmoeting is contact gelegd met Theo Hogers, redacteur van de wijkkrant 'Brinkpraat'. Hogers wist veel informatie te vertellen over de wijk. Deze onverwachtse informatie is met toestemming opgenomen en gebruikt voor het onderzoek.

3.2.3 ETHIEK

Na de eerste observatiemomenten is er voor gekozen om alleen jongeren te onderzoeken die in de leeftijdscategorie 10-15 jaar vallen. Jongeren die een lagere leeftijd hadden, werden te jong geacht om deel te nemen aan dit onderzoek. Jongeren boven de 15 jaar zijn ook buiten beschouwing gelaten, aangezien er niet veel jongeren van deze leeftijden op het veld kwamen en ze hierdoor niet als representatief voor het onderzoek werden geacht. De jongeren zijn op de foto's, met het oog op privacy en hun leeftijd, onherkenbaar gemaakt en in dit onderzoek zijn niet hun officiële namen gebruikt. Tijdens de dataverzameling is dit bij de jongeren aangegeven.

4. RESULTATEN

4.1 FYSIEKE ASPECTEN VAN DE ONTMOETINGSPLEK

Allereest zijn op het Cruyff Court in de wijk Wesselerbrink te Enschede zijn de aanwezige attributen en elementen beschreven en beoordeeld. Dit is gedaan met behulp van een checklist, die is ontwikkeld op basis van de TNO SPACE checklist (De Vries et al. 2005). Het Cruyff Court voldoet aan vrijwel alle benodigde attributen en elementen waaraan een playground volgens de checklist moet doen en kan daarmee, volgens de checklist, als een geschikte plek voor jongeren om te spelen worden beschouwd (zie bijlage A).

De speeltuin met het Cruyff Court ligt aan de overkant van een drukke weg. In tegenstelling tot het onderzoek van Jongbloed (2010) belemmert het de jongeren niet om gebruik te maken van het veld. Er zijn zebrapaden waardoor de oversteek naar het veld vanuit de wijk veilig is. De speeltuin is via een grote ingang direct in het verlengde van het zebrapad te bereiken, en via een kleine ingang aan de zijkant. Hierdoor is er voldoende bereikbaarheid voor iedereen, ook voor invaliden. De speeltuin is geheel omheind, en naast het Cruyff Court zijn er andere speeltoestellen, bankjes en een basketbalveld. Er lopen, door de verschillende activiteiten die mogelijk zijn, mensen rond van alle leeftijden. Het voelt, net zoals Ling Vo van de wijkraad aangaf, als een 'gemeenschappelijke tuin' voor iedereen.

Het Cruyff Court is speciaal ontwikkeld voor kinderen om te kunnen sporten. Het veld beschikt over omheining, belijning, doelen en daarnaast zijn er (door de JCF en de gemeente) regels waaraan kinderen zich moeten houden. Dit komt overeen met het beeld dat Vermeulen (2011) schetst, dat sportieve ontmoetingsplaatsen bepaalde fysieke kenmerken en regels nodig hebben om kinderen een veilige plek te bieden. Het veld wordt daardoor ook alleen gebruikt om te kunnen voetballen en niet voor andere doeleinden, zoals in het onderzoek van Blommaert et al. (2005). Tijdens de dataverzameling is één keer een groep hangjongeren gesignaleerd, maar dit belemmerde jongeren niet om te gaan voetballen.

4.2 SOCIALE VOORWAARDEN VOOR INTERETNISCH CONTACT

- Gelijke status: Uit de interviews met de jongeren en de observaties is gebleken dat de afkomst van iemand geen of weinig invloed heeft op of iemand wel of niet mee mag doen met voetballen. Groepen die aan het voetballen waren, bestonden vaak uit jongeren met

verschillende etnische achtergronden. De onderzoeker, 22 jaar en van Nederlandse afkomst, is door de jongeren geen enkele keer afgewezen en is zelfs uitgenodigd om mee te voetballen. Dit wordt het best geïllustreerd door een uitspraak van een 13 jarige jongen, nadat hij de vraag kreeg of iedereen mee mag voetballen:

“Iedereen mag meedoen. Het is samen spelen, samen delen”.

- *Mike, Nederlandse afkomst, 13 jaar*

- Gelijke doelen en samenwerking: Het doel van de jongeren was eenvoudig: voetballen. Er zijn meerdere personen nodig om een partij voetbal te spelen, waardoor jongeren automatisch met elkaar samen moeten werken. Volgens Ann Bettencourt (1992) leidt samenwerking tot meer positieve interactie dan wanneer er een competitieve sfeer hangt. Van een competitieve sfeer is tijdens de dataverzameling geen enkele keer sprake geweest. Voor sommige jongeren is het wel van belang dat er niet op een te ‘ruige’ manier wordt gespeeld. Als dit wel gebeurt, wordt de interactie door de jongeren als negatief beschouwd.
- Steun van de autoriteit: De gemeente Enschede geeft aan dat voorzieningen en ontmoetingsplekken een voorwaarde zijn voor sociale binding tussen mensen (Domijn, 2010). Met de aanleg van het Cruyff Court en de omliggende speeltuin wordt aan deze voorwaarde voldaan. Daarnaast geeft Ling Vo aan dat er vanuit de jongerenwijkraad veel activiteiten worden georganiseerd.

4.3 ONTSTAAN VAN CONTACT TUSSEN JONGEREN

Het onderzochte Cruyff Court ligt dicht bij enkele basis- en middelbare scholen. De Wesselerbrink kent zes basisscholen, waarvan er een direct naast het Cruyff Court ligt (figuur 3). Omdat het Cruyff Court omringd wordt door een speeltuin en er dus meerderde activiteiten mogelijk zijn, maken scholen gebruik van deze speeltuin om er de pauze door te brengen.

Locatie Cruyff Court en omringende scholen

Legenda

	Cruyff Court
	Omvang speeltuin
	Basisschool
	Middelbare school
	Snelweg noordgrens Wesselerbrink

0 0,05 0,1 0,2 Kilometers

Figuur 3: Locatie Cruyff Court en omringende scholen (eigen bron)

Uit de interviews komt naar voren dat school een belangrijke rol speelt in het ontstaan van het interetnische contact. De jongeren die zijn geïnterviewd, geven aan dat veel van hun vrienden waarmee ze op het voetbalveld voetballen op dezelfde school zitten en dat ze elkaar ook op school hebben ontmoet. Dit blijkt uit het volgende fragment uit een interview met twee jongens van 13, over de vraag of ze wel eens overleggen over wie er wel en niet mee mag doen:

“Overleggen doen we vaak op school, om af te spreken met wie we hier gaan voetballen”.

- *Brahim, Marokkaanse achtergrond, 13 jaar*

“We zitten allemaal bij elkaar op school, dus we spreken elkaar iedere dag”

- *Christian, Angolese achtergrond, 13 jaar*

School zorgt dus vooral voor bridging tussen de jongeren, omdat er op deze plek relaties ontstaan (Jongbloed, 2010). Relaties ontstaan hier ook vooral tussen jongeren met verschillende etnische achtergronden (intergroup contact):

“Het zijn eigenlijk veel nationaliteiten door elkaar. Turken, Koerden, Bosniërs, Suryoye, Afghanen, Surinamers, Italianen, Indonesiërs, en ook Nederlanders”.

- *Christian, Angolese achtergrond, 13 jaar*

Nadat het interetnisch contact op school is gelegd, gaan de jongeren vervolgens na afloop van school samen naar het voetbalveld om te voetballen. Op het Cruyff Court is vooral sprake van bonding, omdat de aanwezige relaties worden versterkt (De Hart et al, 2002). De jongeren kennen elkaar al via school, en door samen te komen op het voetbalveld wordt de interne cohesie binnen hun vriendengroep versterkt (Elling, 2004). De jongeren staan, naast dat er bestaande contacten versterkt worden, ook open voor nieuwe contacten, zoals het contact dat gelegd is met de onderzoeker. De jongeren lieten meerdere keren merken ook op andere dagen samen te willen voetballen met de onderzoeker, waardoor het contact geïntensiveerd zou kunnen worden. Bridging is dus ook zeker mogelijk op het sportveld.

4.4 SPORT EN (INTERETNISCH) CONTACT

Volgens Vermeulen (2011) kan, bij sporten in de openbare ruimte, onderscheid in etnische achtergrond teniet worden gedaan door de kwaliteit van het spelniveau wat iemand heeft. Iemand

die veel voetbalkwaliteiten heeft, zal bij een voetbalspel niet worden geweigerd op basis van zijn etnische achtergrond.

Wanneer de jongeren op het Cruyff Court de vraag stelden of de onderzoeker goed kon voetballen, werd aangegeven bij FC Twente te hebben gespeeld, zodat ze wisten dat er sprake was van 'hoog niveau'. Het volgende fragment illustreert het standpunt van Vermeulen (2011).

“De eerste vraag die ze stellen is: “Ben je goed?” Ze vinden het dus belangrijk of je goed kunt voetballen ... Ik antwoord bevestigend ... en in het verleden in de jeugd van FC Twente heb gespeeld. Dit wordt direct doorverteld aan de anderen en ik merk dat ze dit wel gaaf vinden ... Later komt er nog een jongen bij. Hij schijnt erg goed te zijn en iedereen wil bij hem in het team. Hij heeft tot vorig seizoen bij FC Twente gespeeld ...”

- *Fragment uit dagboek, over het voetbalverleden van de onderzoeker (Nederlandse achtergrond, 22 jaar) en Christian (Angolese achtergrond, 13 jaar)*

Volgens Vermeulen (2011) gaat het bij contact tussen jongeren niet om etnische verschillen, maar meer om het type sport dat gespeeld kan worden. Wanneer alle Antillianen basketbal willen spelen en alle Marokkanen voetbal, dan wordt de groepen op basis hiervan verdeeld. Ondanks het feit dat er naast het onderzochte Cruyff Court een basketbalveld lag, was er geen sprake van een scheiding tussen de jongeren. Alle aanwezige etniciteiten kwamen samen op het voetbalveld.

De vraag is of etniciteit wel een belangrijke rol speelt bij het van contact op het Cruyff Court. Tijdens de dataverzameling is duidelijk geworden dat etnische verschillen er bij het voetballen tussen de jongeren helemaal niet toe doen. Het interetnische contact wordt vooral gelegd op school. Nieuwe jongens die mee willen doen met voetballen, zoals de onderzoeker, worden niet beoordeeld op basis van etnische achtergrond, maar meer op basis van voetbalkwaliteiten.

4.5 SPORT VOOR SOCIALE COHESIE

Uit de dataverzameling komt naar voren dat er op het Cruyff Court veel contact is tussen jongeren met een verschillende etniciteit. Veel van de jongeren gaven aan vaker samen te voetballen met verschillende nationaliteiten. De jongeren geven aan het contact vooral ontstaat op school (bridging), en dat het voetbalveld wordt gebruikt om deze contacten te versterken door met elkaar te voetballen (bonding). Op figuur 4 is een voorbeeld van interetnisch contact te zien.

Ling Vo van de wijkraad Wesselerbrink geeft aan dat mensen het terrein rondom het Cruyff Court vooral zien als een ‘gemeenschappelijke tuin’. De fysieke kenmerken van de speeltuin en het Cruyff Court (omheining, voldoende toegang, veel groen, verschillende activiteiten) zorgen voor een openbare plek die de mensen dit gemeenschappelijke gevoel geeft.

De Wesselerbrink is een wijk die bestaat uit ‘brinken’. Een brink is een pleintje met speelgelegenheden dat omgeven is met huizen. Op sommige brinken voelen bewoners zich extra verbonden met de mensen die aan dezelfde brink wonen en daarmee stimuleert het de samenhang. De bewoners zelf verklaren de hoge sociale cohesie onder andere door het Brinkenconcept waarmee de wijk is gebouwd (Stadsdeel Enschede Zuid, 2004; Domijn, 2010). Theo Hogers, buurtbewoner en redacteur van de wijkkrant, schetst dit beeld als volgt:

“Op de een of andere manier, maakt het hebben van pleintjes in plaats van een straat, de omgeving voor jou groter. Normaal hebben mensen in de straat misschien contact met de overburen en jouw directe burens, en een kennis die een eindje verderop in de straat woont, en daar houdt het mee op. Omdat je hier aan pleintjes zit, en het daardoor super verkeersluw is in grote gedeeltes ... krijgen die pleintjes een soort functie van gemeenschappelijke tuin ... op verschillende plekken gebeurt het dat groepen mensen en burens bij elkaar gaan zitten ... Toen zag je dus gewoon op een gegeven moment een groepje vrouwen ’s avonds een potje volleyballen, en dat waren dus de ‘discodellen’ maar er staat er ook eentje bij in een volledige boerka. Dat doet wel met elkaar mee, dus voor het onderling contact in de buurt is het heel goed ... er is een gevoel van veiligheid en een gevoel van samenhang ... je oriënteert je ook meer zoals: ‘ik moet bij dat pleintje wezen’, in plaats van ‘ik moet bij die straat wezen’.”

- Theo, buurtbewoner

In dit fragment worden ook belangrijke fysieke kenmerken van een brink benoemd. Op de brink heerst een gevoel van veiligheid, doordat er weinig verkeer is. Notten (2006) en Jongbloed (2010) benoemen beiden het probleem van verkeer op de drukke straten, dat kinderen belemmert om te kunnen spelen in de openbare ruimte. Op de brink van dit probleem geen sprake.

Het beeld dat van de ‘brink’ wordt geschetst is goed terug te zien op het Cruyff Court en het terrein rondom. De brink en het Cruyff Court worden beiden omschreven als ‘gemeenschappelijke tuin’. De contacten die de jongeren hebben, veelal ontstaan op school, worden op het Cruyff Court en op de brinken onderhouden en versterkt.

“Binnen en buiten het veld, het contact is eigenlijk gewoon overal goed. Niet alleen op dit veld, als we elkaar bijvoorbeeld op een van de brinken of op het schoolplein zien, dan voetballen we alsnog samen.

- Brahim, Marokkaanse achtergrond, 13 jaar

Figuur 4: Op de foto met een paar van de jongens met wie er is gevoetbald, waarbij er vooraf werd afgevraagd of zij een buitenstaander wel zouden accepteren. Etnische achtergrond van links naar rechts: Turks, Italiaans, Marokkaans, Turks, Nederlands. Ze zijn allen 13 jaar.

5. CONCLUSIE

Het Cruyff Court in de Wesselerbrink beschikt over bepaalde fysieke kenmerken (midden in de wijk, omheining, belijning, doelen) die nodig zijn voor jongeren om te kunnen sporten en om (interetnische) contacten te leggen (Vermeulen 2011). Daarnaast is het veld veilig te bereiken en is het afgeschermd van verkeer. Het verkeersprobleem dat Notten (2006) aangeeft en ook in het onderzoek van Jongbloed (2010) voor problemen zorgt, doet zich in de Wesselerbrink niet voor.

Het Cruyff Court in de Wesselerbrink voldoet aan de voorwaarden die Allport (1954, in Pettigrew, 1998) stelt om de jongeren tot intergroup contact te kunnen laten komen. Culturele of etnische achtergrond heeft geen invloed op het wel of niet mogen participeren, echter je kwaliteiten als sportman/vrouw (bijvoorbeeld voetbalkwaliteiten) spelen wel een rol. Daarnaast is er het gezamenlijke doel om te voetballen en de jongeren doen dit door samen te werken. Als laatste steunt de gemeente Enschede en de wijkraad Wesselerbrink jongeren om met elkaar te spelen.

School heeft een belangrijke rol in het ontstaan van contact tussen jongeren. Op deze plek ontstaan nieuwe relaties en contacten, waardoor het vooral zorgt voor *bridging*. Vervolgens komen de jongeren samen op het Cruyff Court, waar de contacten worden versterkt. Het Cruyff Court zorgt vooral voor *bonding*. Naast bonding is er op het veld ook ruimte voor bridging, omdat de jongeren ook open staan voor nieuwe relaties, zoals het contact dat gelegd is met de onderzoeker. Dit komt overeen met het onderzoek van Vermeulen en Verweel (2009), die aangeven dat er op een sportieve ontmoetingsplaats plaats is voor bonding én bridging.

Etniciteit speelt bij het ontstaan van contact op het Cruyff Court geen belangrijke rol. Net als bij het onderzoek van Vermeulen (2011), is de kwaliteit die je hebt in de te spelen sport veel belangrijker. Daarmee wordt het onderzoek van Vermeulen en Verweel (2009) bevestigd, die aangeven dat etniciteit niet moet worden gezien als belangrijke factor bij het ontstaan van contact op sportieve ontmoetingsplaatsen. Op het Cruyff Court worden bestaande banden versterkt (*bonding*), en worden er nieuwe banden aangegaan als deze mogelijkheid zich voordoet (*bridging*), ongeacht de etnische achtergrond van mensen.

Het beeld van de 'gemeenschappelijke tuin' dat het Cruyff Court (met omliggende speeltuin) is, is terug te zien op andere plekken in de wijk. De Wesselerbrink bestaat uit straten die rondom pleintjes liggen met veel groen. Deze pleintjes hebben gunstige fysieke kenmerken waardoor de buurtbewoners de pleintjes kunnen gebruiken om contact met elkaar te leggen. De jongeren die op het Cruyff Court komen, geven aan deze pleintjes op dezelfde manier te gebruiken als het Cruyff Court. Het Cruyff Court is een voorbeeld van een pleintje waar jongeren samen komen en waar

contacten worden versterkt. Op de hoofdvraag kan het antwoord worden gegeven dat de sportieve ontmoetingsplek de bestaande (interetnische) contacten tussen jongeren versterken en dus een belangrijke bindende factor heeft voor het contact dat jongeren in de wijk met elkaar hebben.

6. LITERATUURLIJST

- Amin, A. (2002,) Ethnicity and the multicultural city: living with diversity. *Environment and Planning A*, 34(6), 959-980
- Ann Bettencourt, B. (1992) Cooperation and the Reduction of Intergroup Bias: The Role of Reward Structure and Sociale Orientation. *Journal of Experimental Social Psychology*. 28, 301-319
- Bakker, I. & Vries, S. de & Boogaard, C. van den & Hirtum, W. van & Joore, J. & Jongert, M. (2008) *Playground van de Toekomst: succesvolle speelplekken voor basisscholieren*. Leiden: TNO Kwaliteit van Leven
- Blommaert, J. &, Collins, J. & Slembrouck, S. (2005) Polycentricity and interactional regimes in 'global neighbourhoods'. *Ethnography*, 6(2), 205–35.
- Boonstra, N. & Stolk, A. (2007). *De kracht van sport in de wijk. Advies over het smeden van sportieve coalities voor stadswijken*. Rotterdam: Sociaal Platform Rotterdam
- Breedveld, K. (2003). Sport en cohesie. De relatie tussen sportdeelname en sociaal kapitaal. In: Sociaal en Cultureel Planbureau (2003) Rapportage Sport 2003, 247-283. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau
- Campenhout, van. & Hoven, van. (2013) *'It is where blokes can be blokes': making places in a New Zealand rugby club*. *Gender, Place & Culture: A Journal of Feminist Geography*
- Centraal Bureau voor de Statistiek (2014) *Kerncijfers wijken en buurten 2009-2012*. Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek
- Cevaal, A. & Romijn, D. & Breedveld, K. & Emmen, G. & Wender, E. (2010) *Sport terug in de wijk. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut*
- Clifford, N. & French, S. & Valentine, G. (2012) *Key methods in Geography*. 2e editie. Londen: SAGE Publications Ltd
- Dirksmeier, P. & Helbrecht, I. (2010) Intercultural interaction and "situational places": a perspective for urban cultural geography within and beyond the performative turn. *Social Geography*. 5, 39-48
- Domijn (2010) *Sociaal Economisch Programma Wesselerbrink Noord. Door noaberschap op eigen kracht vooruit! Versie 7*. Enschede: Domijn/Gemeente Enschede

- Elling, A. (2004) 'We zijn vrienden in het veld'. Grenzen aan sociale binding en 'verbredening' door sport. *Pedagogiek*. 24(4), 342-360
- Guest, G. & Namey, E. & Mitchell, M. (2013) *Collecting Qualitative Data: A Field Manual for Applied Research*. Londen: SAGE Publications
- Hart, J. de & Knol, F. & Maas-de Waal, C. & Roes, T. (2002) *Zekere banden. Sociale cohesie, leefbaarheid en veiligheid*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau
- Jongbloed, C. (2010) *Sport voor cohesie, maar levert het ook iets op?* Utrecht: Universiteit Utrecht
- Keune, C. & Boonstra, N. & Overgaag, A. (2002) *Mijn vrienden ken ik van de straat. Vrijtijdsbesteding van jonge Turken en Marokkanen in de openbare stedelijke ruimte*. Utrecht: Verwey/Jonker Instituut
- Kusenbach, M. (2003) Street Phenomenology. The Go-Along as Ethnographic Research Tool. *Ethnography*. 4(3) 455-485
- Laurier, E. & Philo, C. (2006) Cold shoulders and napkins handed: gestures of responsibility. *Transactions of the Institute of British Geographer*. 31(2), 193-207
- McGlothlin, H. & Killen, M. & Edmonds, C. (2005) European-American children's intergroup attitudes about peer relationships. *British Journal of Developmental Psychology*. 23(2), 227-249
- McGlothlin, H. & Killen, M. (2006) Intergroup attitudes of European American children attending ethnically homogeneous school. *Child Development*. 77(5), 1375-1386
- Notten, T. (2006) Niet van de straat? *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*. 15(4), 45-49
- Pettigrew, T. (1998) Intergroup contact theory. *Annual Review of Psychology*. 49, 65-85
- Pettigrew, T. & Tropp, L. & Wagner, U. & Christ, O. (2011) Recent advances in intergroup contact theory. *International Journal of Intercultural Relations*. 35(3), 271-280
- Poland, C. (2001) *Onbekend maakt onbemind*. Tilburg: Katholieke Universiteit Brabant
- Snel, E. & Boonstra, N. (2005) *De waarde van interetnisch contact: Een onderzoek over initiatieven en beleidsprojecten om interetnisch contact te bevorderen*. Enschede/Utrecht: Universiteit Twente/Verwey-Jonker Instituut
- Stadsdeel Enschede Zuid (2004). *Was ik maar een brinker*. Enschede: Stadsdeel Enschede Zuid/Stipo Consult

- Valentine, G. (2008) Living with difference: reflections on geographies of encounter. *Process in Human Geography*. 32(3), 323-337
- Vermeulen, J. (2011) The bridge as playground: Organizing sport in public space. *Culture and Organization*. 17(3), 231-251
- Vermeulen, J. & Verweel, P. (2009) Participation in sport: bonding and bridging as identity work. *Sport in Society: Cultures, Commerce, Media, Politics*. 12(9) 1206-1219
- Vermeulen, J. & Verweel, P. (2012) *Een voorbeeld voor jongeren in de wijk. De betekenis van de Krajicek Scholarship*. Utrecht: Universiteit Utrecht/Richard Krajicek Foundation
- Verweel, P. & Janssens, J. & Roques, C. (2005), Kleurrijke zuilen: Over de ontwikkeling van sociaal kapitaal door allochtonen in eigen en gemengde sportverenigingen. *Vrijtijdsstudie*. 23(4) 7-22
- Vries, S. de & Bakker, I. & Hopman-Rock, M. & Hirasings, R. & Mechelen, M. van (2005) *Kinderen in prioriteitswijken: lichamelijke (in)activiteit en overgewicht*. Leiden: TNO Kwaliteit van Leven

WEBSITES

- CCV (2011) *Cruyff Courts*. Geraadpleegd op 17-05-2014 via <http://www.hetccv.nl/dossiers/wijkinterventies/cruyff-courts> Utrecht: CVV
- FC Twente (2005) <http://www.fctwente.nl/blog/2005/10/drukke-bij-opening-cruyff-court/>
- Sanderse, C. & Verweij, A (2014) *Etniciteit: Definitie en gegevens*. Geraadpleegd op 23-05-2014 via <http://www.nationaalkompas.nl/bevolking/etniciteit/wat-is-etniciteit/> versie 4.15, Bilthoven: RIVM
- Scoren in de Wijk (2014) *Projecten*. Geraadpleegd op 11-06-2014 via <http://www.scorenindewijk.nl/nl/projecten/sport.html> Hengelo: Scoren in de Wijk
- Volkskrant (2009) 'Cruyff-veld maakt de buurt leefbaar'. Geraadpleegd op 04-03-2014 via <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2698/Sport/article/detail/371377/2009/10/12/lsquo-Cruyff-veld-maakt-de-buurt-leefbaar-rsquo.dhtml> . Amsterdam: de Volkskrant BV

7. BIJLAGEN

7.1 CHECKLIST FYSIEKE VOORWAARDEN

Checklist, Cruyff Court, Wesselerbrink te Enschede
--

Oppervlakte/afmeting playground	42 bij 28 meter. Dit is de speeloppervlakte, buiten het veld ligt een tegelpad
Aantal vaste onderdelen op playground	Doelen
Korte omschrijving vaste onderdelen	De doelen zijn ingebouwd in de omheining
Korte omschrijving losse onderdelen/materialen	Geen
Korte omschrijving beheer losse onderdelen/materialen	Geen
Afrastering/ afscherming/ omheining (hek, muur groen, etc.)	<p>Afwezig</p> <p>Gedeeltelijk aanwezig</p> <p>Aanwezig: Op de lange zijde staat een 110 cm hoog blauw hek met een toegangspoort ter hoogte van de middenlijn. De eveneens blauwe ballenvanger aan de achterzijde van het veld is 4 meter hoog. In de ballenvangers zijn 2 oranje doelen van 5 meter breed en 2 meter hoog geïntegreerd. Op de lange zijden zijn tevens 4 oranje vlakken die 2 speelvelden vormen in de breedterichting van het veld (De Vries et al. 2005)</p> <p>Van water, d.m.v.</p> <p>Van verkeer, d.m..v</p> <p>Van geparkeerde auto's, d.m.v.</p> <p>Van tuinen, d.m.v.</p>

	Van huizen, d.m.v.
Toezicht	<p>Door toezichthouder</p> <p>Door vrijwilligers/ buurtbewoners</p> <p>Door</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vanuit omliggende woningen mogelijk • Geen
Regels (verboden en geboden)	<p>Afwezig</p> <p>Aanwezig</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aangegeven op bord. Er zijn de regels die de Cruyff Foundation stelt, de zogeheten "14 regels van Johan Cruyff". Daarnaast stelt de Cruyff Foundation een aantal huisregels. De gemeente heeft zijn ook algemene regels opgesteld die gelden voor de hele speeltuin. De regels zijn te zien op in Bijlage B • aangegeven d.m.v.
Ondergrond(en) van playground	<p>Zand</p> <p>Gras</p> <p>Kunststof gras</p> <p>Grind</p> <p>Houtsnippers</p> <p>Asfalt</p> <p>Stenen tegels</p> <p>Kunststof ondergrond</p>
Bereikbaarheid/ toegankelijkheid van de playground voor gehandicapten	<p>Niet toegankelijk</p> <p>Moeilijk toegankelijk</p> <p>Goed toegankelijk</p>

	
<p>Bereikbaarheid/ toegankelijkheid van de playground voor slechtzienden</p> 	<p>Niet toegankelijk</p> <p>Moeilijk toegankelijk</p> <p>Goed toegankelijk</p>
<p>Algemene staat van onderhoud van de playground</p>	<p>Slecht</p> <p>Matig</p> <p>Redelijk goed</p> <p>Goed</p> <p>Zeer goed/ zo goed als nieuw</p>
<p>Onderhoud en inspectie</p>	<p>Hoe:</p> <p>Niet</p> <p>Met checklist/ logboek</p> <p>Door bevoegde instantie</p> <p>Anders, nl.: "De lokale overheid gaat een samenwerkingsovereenkomst aan met de Johan Cruyff Foundation en stelt zichzelf verantwoordelijk voor de realisatie, het onderhoud, toezicht en de te organiseren activiteiten" (TNO, 2008).</p>
<p>Productveiligheid en certificering</p>	<p>Afwezig</p> <p>Volgens speeltuinveiligheidsnormen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Europese norm EN 1176 • Amerikaanse norm ASTM F1487 • Canadese norm CAN/CSA-Z614 • andere norm: <p>ISO 9001 voor kwaliteitsbewaking</p>

	ISO 14001 voor milieubeheer Onbekend
Garantie	afwezig aanwezig, op: Onbekend
Kosten en financiering	<i>“De kosten voor het aanleggen van een Cruyff Court liggen gemiddeld tussen de 100.000 tot 130.000 euro. De Cruyff Foundation doet hierin een bijdrage ter waarde van €35.000,-. Een Cruyff Court wordt altijd gerealiseerd in cofinanciering met de gemeente en/of de woningcorporatie(s). Daarnaast zijn er de kosten voor het onderhoud en de activiteiten op het Cruyff Court na realisatie” (CCV, 2011).</i>
Hondenpoep	Afwezig (zeer) Beperkt aanwezig Aanwezig
Los afval (blikjes, pakjes sigaretten, zakjes, peuken)	Afwezig (zeer) Beperkt aanwezig Aanwezig
Afvalbakken	Afwezig (zeer) Beperkt aanwezig Voldoende aanwezig, nl.: 3 afvalbakken direct naast veld + 5 afvalbakken op de rest van de speeltuin
Bankjes	Afwezig (zeer) Beperkt aanwezig Voldoende aanwezig, nl.: 2 bankjes direct naast veld + 7 bankjes op de rest van de speeltuin

Verlichting	Afwezig (zeer) Beperkt aanwezig Voldoende aanwezig, nl
Beschutting/ 'slecht weer'-opvang	Afwezig Aanwezig <ul style="list-style-type: none"> • overkapping • gebouw zonder faciliteiten • gebouw met faciliteiten • anders, nl.: Faciliteiten bij slecht weer: Het gebouw waar mensen eten en drinken kunnen kopen beschikt over een afdak.
Groen op de playground	Afwezig Aanwezig <ul style="list-style-type: none"> • bomen • struiken • gras
Worden er activiteiten georganiseerd op de playground	Nee Ja <ul style="list-style-type: none"> • minder dan 1 keer per maand • 1 - 2 keer per maand • (bijna) iedere week • meerdere keren per week • (bijna) iedere dag Georganiseerd door FC Twente of wijkbestuur

7.2 REGELS CRUYFF COURT

7.3 INTERVIEWGUIDE

INTRODUCTIE

Ik ben Koen, 21 jaar. Ik zou graag wat meer te weten willen komen over hoe en met wie jullie hier altijd voetballen. Ik voetbal zelf ook. Vroeger speelde ik in de jeugd van Twente, en ik zat hier dichtbij op school. Toen zag ik, net als jullie, jongens altijd al druk aan het voetballen, dus lijkt me het leuk om hier wat meer te weten over te komen. Zou ik misschien wat vragen mogen stellen?

POSITIEVE BENADERING (Baron-Cohen and Wheelwright scale, 2003)

(Kijkend naar de kinderen die allemaal actief zijn op het speelveld)

Vind je het leuk om andere jongens of meisjes met jullie mee te laten voetballen?

- *Ja. Waarom? Vind je het leuk als anderen met jullie mee kunnen doen? Praat je dan ook met ze?*
- *Nee. Waarom niet? Vind je het niet leuk om met onbekende kinderen te sporten?*

Denk je goed na over wie wel en niet mee mag doen met voetbal?

- *Ja. Moet hij/zij goed kunnen voetballen, of moet hij aardig zijn? Maakt het uit welk land hij komt?*
- *Nee. Wat leuk dat iedereen welkom is!*

Wie bepaalt er bij jullie wie er mee mag doen? Gebeurt dat is overleg met je vrienden?

- *Vind je het belangrijk wat je vrienden vinden? Waarom vind je dit belangrijk?*

Proberen kinderen die jullie niet zoveel zien, vaak mee te doen, of ken je ze alle kinderen die vaak op het veldje zijn al goed?

- *Ik ken veel kinderen die vaak op het veldje zijn. Kinderen die mee willen doen, moeten dat zelf vragen.*
- *Ik ken veel kinderen die vaak op het veldje zijn, maar andere kinderen mogen altijd meedoen.*
- *We spelen vaak met het zelfde groepje en dat bevalt ons goed. Wie zijn dit dan?*

Vind je het lastig om te bepalen wie allemaal mee mag doen en om met kinderen te praten die je niet kent?

- *Heb je er moeite mee om zo maar iedereen toe te laten? Vind je het raar om zo maar iedereen mee te laten doen?*
- *Heb je er moeite mee om mensen af te wijzen?*

KENNIS

Weet je veel dingen over de jongens met wie je samenspeelt?

- *Ja. Weet je alleen veel dingen over degenen waarmee je altijd samen speelt? Of ook van de jongens die je niet zo goed kent? Maakt het uit of zij een andere afkomst hebben?*
- *Nee. Waarom niet? Vind je dit niet interessant?*

Vind je het leuk om dingen te weten te komen over jongens die je niet zo goed kent?

- *Ja. Wat vraag je ze dan zoal?*
- *Nee. Waarom niet? Durf je dit niet? Vind je het raar om te vragen?*

Als je meer dingen weet over andere jongens die niet zo goed kent, vind je het dan ook leuk om ze mee te laten doen?

- *Ja. Leuk! Gebeurt dit vaak en met welke jongens precies?*
- *Nee. Waarom niet? Vind je de dingen die je over ze weet niet positief?*

EMPATHIE (Toronto Empathy Questionnaire (TEQ))

Als andere jongens enthousiast zijn om (mee) te voetballen, hoe voelen jullie je dan?

- *Ik word ook enthousiast en laat ze graag meevoetballen. Leuk!*
- *Niet enthousiast. Waarom niet?*

Komt het (vaak) voor dat andere jongens niet mee mogen doen? Wat vind je daar van?

- *Ik maak me hier zorgen over en probeer voor een betere situatie te komen. Probeer je ze mee te laten doen? En als je ziet dat ze hier blij van worden, wat doet dat met je?*
- *Ik maak me hier weinig zorgen over. Waarom? Speel je liever met je eigen vrienden? Of vind je het hun eigen schuld dat ze niet mee kunnen doen?*

Wil je andere jongens graag helpen als je ziet dat ze mee willen doen, maar het niet zo goed durven te vragen?

- *Ja. Vind je dit zielig? Voel je dat je deze jongens moet helpen als je ziet dat ze niet blij zijn? Of neem je hem een beetje in bescherming?*
- *Nee. Waarom niet? Vind je dit irritant?*

Zijn veel jongens waarmee je vaak voetbalt, ook buiten het voetbal vrienden van je?

- *Ja. Zie je ze vaak? Beschouw je ze als goede vrienden? Wat doen jullie zoal samen?*
- *Nee. Vind je het lastig om vrienden met ze te zijn/worden? Vind je alleen het voetballen genoeg?*
- *Zijn veel van jouw vrienden ook Turks, Marokkaans, Antilliaans?*

7.4 OBSERVATIELIJST

CATEGORIE	INHOUD	LETTEN OP:
Gelijke status	Leeftijd, afkomst, taal, fysieke toestand	Accepteren de jongeren elkaar? Accepteren zij de onderzoeker? Wat zijn de redenen voor de acceptatie/afwijzing? Worden er groepjes gevormd op basis van de status en achtergrond van jongeren?
Gelijke doelen	Type spel, openheid van jongeren	Wordt er dezelfde sport gedaan? Worden er teams gevormd tussen jongeren met verschillende afkomst/leeftijd/et cetera? Worden jongens/onderzoeker uitgenodigd om mee te sporten?
Samenwerking	Omgang,	Hoe gaan de jongeren met elkaar om? Wordt er veel op elkaar gescholden?

7.5 DAGBOEK PARTICIPEREND OBSERVEREN, INTERVIEWS EN FOTOMATERIAAL

31-03

15.00 uur

Op mijn weg naar het veldje toe begint het te regenen en ik vrees het ergste. Bij het veldje wacht ik een uur, maar door de aanhoudende regen is er niemand te vinden.

01-04

16.30 uur

Het weer is een stuk beter dan gisteren. Ik observeer het veld. Het ligt midden in de woonwijk, tussen alle huizen. Het veld ligt op een groot speelterrein met grote en kleine speeltoestellen, een straatvoetbalveldje, basketbalbaskets en bankjes waarop ouders kunnen zitten. Ik ga zelf op een bankje zitten naast het Cruyff Court. Een groepje jongens stopt als ik net op het bankje zit. Een van de jongens, vraagt wat ik aan het doen ben. Als het ware begint de jongen met het interview, in plaats van dat ik hem vraag wat ze aan het doen zijn.

Hallo meneer.

- Hallo.

Wat bent u aan het doen?

- Ik ben aan het kijken naar jongens die op dit veld voetballen. Dit doe ik voor een onderzoek van mijn school. Zou ik jou misschien wat vragen mogen stellen?

Ja hoor, natuurlijk. (Hij komt naast me zitten op het bankje)

- Ik ben Koen, ik ben 21 jaar. Ik heb zelf ook bij FC Twente gespeeld, daarom lijkt me het leuk om een veldje waar FC Twente bij betrokken is, te onderzoeken. Wat is jouw naam?

Mijn naam is Mike, en ik ben 13 jaar.

- Speel je hier wel vaker met andere jongens? En ken je de meeste jongens al met wie je hier speelt?

Ja, ik kom hier wel vaker, ik woon hier dicht bij. Ik kom hier bijna iedere dag. En de jongens ken ik meestal wel.

- Speel je hier dan vaak met meerdere jongens?

Ja, er zijn ook soms oudere jongens. Zij spelen dan op een helft van het veld

- Spelen jullie niet samen?

Jawel, soms doen we met zijn allen partijtje en dan doet iedereen mee. Meestal doen we dan 5 tegen 5.

- Mag dan iedereen meedoen? Ook jongens die jullie niet kennen?

Ja, iedereen mag dan meedoen. Het is dan "samen spelen, samen delen".

- Dat vind ik een mooie! En met welke jongens speel jij hier vaak die je al kent?

Met de jongens uit mijn buurt, die ken ik goed.

- Willen er ook wel eens jongens mee doen die je nog niet kent?

Ja, er zijn regelmatig jongens die mee willen doen. Dan vragen ze of ze mee mogen doen. Dan stel ik mij eerst voor en daarna mogen ze meedoen.

- Dat is netjes! Vind je het wel eens lastig om nieuwe jongens mee te laten doen?

Nee hoor, dit vind ik niet. Dat gehandicapte jongetje (hij wijst naar een gehandicapt jongetje die op het speelterrein met zijn moeder aan het spelen is) heeft ook wel eens meegedaan.

- Zie je de jongens waarmee je voetbalt alleen hier op het speelveld of ook ergens anders?

We voetballen ook vaak samen bij Victoria' 28 (voetbalvereniging in de wijk Wesselerbrink). Daar kan ik er ook erg leuk met ze spelen.

- Maakt het bij jullie ook uit hoe goed je bent in voetballen?

Nee, dit maakt niet uit. Iedereen mag gewoon meedoen.

- Oké, dat is leuk. Dus als iemand vraagt of hij mee mag doen, dan mag dat wel.

Ja, dan overleg ik vaak eerst even met mijn vrienden, maar eigenlijk altijd mag het wel. En als er jongens zijn die ergens anders niet mee mogen doen, dan laat ik ze met ons meedoen.

- Vind je het leuk om dingen te weten te komen over de jongens met wie je voetbalt?

Nee, dat vind ik niet zo interessant. Het gaat meer om het voetballen met elkaar.

- Vraag je jongens die je niet kent ook wel eens om mee te doen, als zij bijvoorbeeld verlegen zijn om het te vragen?

Ja, als ik een jongen zie die het niet durft te vragen, dan vraag ik wel eens of ze met ons mee willen doen.

- Hoe ken je eigenlijk de meeste jongens met wie je hier speelt?

Via dit Cruyff veld en via school kennen we elkaar en daarom voetballen we vaak samen. Ik ben een echte vriend geworden met Yron (jongen met wie hij net heeft gevoetbald, maar al weg is). Hij zit ook bij mij op school.

- Voetbal je hier ook wel eens met jongens die een andere nationaliteit hebben? (Inmiddels gevraagd of Mitchell Nederlands is)

Ja hoor, die jongens zijn hier heel veel. Er zijn hier Marokkanen, Turken, Indonesiërs, Syriërs en nog wel meer.

- Leuk!

Eigenlijk is iedereen welkom.

18.00 uur:

Hierna moet Mitchell weg, hij moet naar huis. Het veld blijft leeg, maar even komen er drie jongens met een allochtone afkomst het veld op. Ik besluit ze vanaf de zijkant te analyseren, om zo een goede indruk te krijgen van de jongeren die op het speelveld voetballen. Ze spelen enige tijd met elkaar, en ik hoor dat ze zich onderling afvragen wat ik aan het doen ben. Wanneer ze stoppen, vragen ze dit aan mij. Ik vertel dat ik een onderzoek doe naar spelende jongeren op dit voetbalveld. Ze vragen mij: "Maar waarom sta je hier en doe je niet mee?" waarop ik vraag: "Mag bij jullie iedereen altijd meedoen?" "Ja, natuurlijk", is het antwoord. Dit is wat ik hoopte te horen. Ik ben bewust naast het veldje gaan zitten en heb gewacht op reactie van de jongeren die aan het voetballen waren. Ze vragen zich af waarom ik niet meedoe.

Aan de andere kant van het veld spelen 4 jongetjes met elkaar. Er zit één Nederlands jongetje bij. De andere drie jongetjes hebben een buitenlandse afkomst. Er is één donker jongetje, de andere twee lijken mij uit Noord-Afrika of het Midden-Oosten te komen. Dit is te zien in Figuur 3.

Figuur 3: jongens spelen samen voetbal. De jongen geheel links, is het donkere jongetje. Tweede van links is de blanke jongen. De twee jongens rechts hebben een getinte huidskleur. Op het filmpje wat hierbij hoort zijn de jongens samen aan het voetballen. Ze spelen de bal naar elkaar over en schieten dan achter elkaar op doel. Een is keeper, maar dit draait telkens door. Het feit dat ze met elkaar voetbal spelen, laat zien dat er sprake is van interetnisch contact.

Om 19.00 uur vertrek ik.

16-04

13.30 uur:

Ik kom aangelopen bij het sportveldje. Op een helft speelt een gehandicapt jongetje met zijn moeder of verzorger. Dit is dezelfde jongen die Mitchell, die ik tijdens mijn eerste observatiemoment heb ontmoet, bedoelde. Op de andere helft zijn drie jongens aan het rennen, ik zie een bal. Ik loop op ze af en begroet ze. Ik word vriendelijk terug begroet. Ik vraag of ze aan het voetballen zijn. Een bevestigend antwoord volgt. Ik vraag of ik ze wat vragen mag stellen, en dit mag. Eerst stel ik mezelf

voor en vraag hun namen. Bram (11), Dirk (10) en Lars (10). Bram en Dirk voetballen hier vaker, Luuk is er voor het eerst bij. Hij is meegenomen door de andere twee jongens. Ik vraag of ze even met mij willen voetballen, en dit willen ze wel. Ze zijn erg enthousiast. Een van de jongens staat in het doel, de rest schiet op doel. Het valt me op dat ze na enkele minuten vragen waarom ik niet zo vaak schiet. Ik vat dit op als een positief signaal. Ze nodigen me als het ware uit om vaker te schieten en dus meer betrokken te raken bij het spel. Daardoor voel ik me erg welkom. Ik praat met ze over FC Twente (de favoriete club van alle drie) en of ze zelf ook op voetbal zitten. Bram en Dirk zitten bij een voetbalclub, vv Udi. Het gesprek loopt goed, het zijn open jongens. Ze zijn enthousiast als ik voorstel om voorzetjes te geven die zij vervolgens op doel kunnen schieten.

Vervolgens komt de moeder van een van de jongens aanlopen. Ik hoor dat ze aan haar zoontje vraagt wie ik ben. Ik loop er naartoe en stel mij voor. Ik vertel haar waarom ik mee aan het voetballen ben en dat ik een onderzoek doe voor mijn universiteit. We staan met z'n vijven bij elkaar. Ik leg de moeder nog het een en ander uit om haar gerust te stellen. Vervolgens stel ik voor om een aantal korte vragen te stellen aan de jongens, en of ik dit mag gebruiken voor mijn onderzoek. De moeder is wat voorzichtig. Het gesprek opnemen mag niet en ik mag geen foto's maken. Het voorstel om de antwoorden op te schrijven, wordt wel geaccepteerd.

14.30 uur

- Met wie voetballen jullie hier zoal?

Bart: Soms met z'n tweeën, maar soms ook met anderen. We voetballen ook samen bij de voetbalclub, vv UDI.

- Wat doen jullie dan? Partijtje, of een ander spel?

Dirknis: Ja, als we met meerdere zijn dan doen we wel eens partijtje. Als we met z'n tweeën zijn, schieten we gewoon op doel.

- Mag iedereen bij jullie altijd meedoen? Of wil je soms gewoon alleen met elkaar voetballen?

B: Dat hangt er vanaf. Soms mogen ze wel meedoen, maar niet altijd. Dan zeggen we dat ze niet mee mogen doen. Als we bijvoorbeeld met een van de vaders gaan voetballen, willen we graag alleen voetballen, zonder anderen erbij.

D: Soms zijn de jongens ook te oud. Die schieten dan vaak te hard en dat vinden we niet leuk.

- Ik ben ook best een oude jongen. Waarom lieten jullie mij wel meedoen?

D: Haha, ja dat weet ik eigenlijk niet.

- Vragen veel jongens of ze mee mogen doen met voetballen?

B: Ja, dit gebeurt wel soms, maar niet altijd.

- Hoe goed kennen jullie de jongens waarmee jullie voetballen?

B: De jongens waarmee we voetballen kennen we meestal wel goed. Dat vinden we wel fijn.

De moeder komt ertussen. Ze voegt toe dat de jongetjes elkaar allemaal wel kennen. Er heerst, zoals dat volgens haar in de volksmond wordt genoemd, een "ons kent ons" mentaliteit.

- Doen er vaak ook buitenlandse jongetjes mee? Zoals Turkse of Marokkaanse jongetjes?

D: Wij spelen vaak met Nederlandse jongetjes. Af en toe doen er ook wel een buitenlandse jongetjes mee, zoals een Surinaams jongetje.

- En ben je buiten het veldje ook vriendjes met ze?

D: Met de jongens die ik al ken, ben ik buiten het veld ook wel vriendjes. Dan doen we vaak andere spelletjes, zoals tikkertje of verstopperkje.

- Hoe ken je deze jongens? Zit je op dezelfde school, of van de voetbalclub?

B: Ik zit met sommige jongens op school, en we wonen allemaal dicht bij elkaar in de buurt. Daardoor ontmoeten we elkaar hier op het sportveld en op de voetbalclub.

Gegevens moeder: Mevrouw Kusters, tel: 053-2307295

15.00 uur

Even later, wanneer ik op een bankje naast het veld bezig ben met het opschrijven van enkele notities, komt een jongetje met een donkere huidskleur het veld opgelopen. Hij heeft een bal bij zich, en gaat op de helft voetballen waar de drie jongens waarmee ik zojuist heb gevoetbald en gepraat, ook zijn. De vader van een van de jongetjes is er inmiddels ook bij. Het donkere jongetje wordt gevraagd of hij misschien op de andere helft van het veld wil gaan voetballen. Dit valt mij op. Een groepje Nederlandse jongens is samen met een vader aan het voetballen, vervolgens komt er een donker jongetje aan die er enkele meters naast gaat voetballen, en hij wordt verzocht om iets verder op te gaan voetballen. Zonder iets te zeggen doet het donkere jongetje dit echter, en hij voetbalt nu alleen op de andere helft. Als het op doel aan het schieten is en er komt een bal dicht bij mij, vraag ik

of ik even zijn keeper zal zijn. Met een brede glimlach wordt mijn voorstel geaccepteerd. Het jongetje schiet op doel, ik ben keeper. Na een aantal schoten vraagt hij of ik op voetbal zit. Hij heeft een probleem met schieten en wil graag dat ik hem help. Wanneer ik dit doe en het schieten vervolgens beter gaat, is hij erg blij. Ik vraag wat zijn naam is en hoe oud hij is: Hugo, 10 jaar. Ik stel mij ook voor. Hugo praat veel. Ik praat met hem over voetbal, zijn favoriete clubs en zijn favoriete spelers. Een van zijn vragen is waar ik vroeger heb gespeeld. Ik zeg dat ik bij FC Twente heb gevoetbald totdat ik 18 jaar was. Ik kan zien dat hij dit mooi vindt. Daarna vertelt hij over het moment dat hij met zijn vader in de Dominicaanse Republiek was en een bekende voetballer herkende. Ik vraag hem of hij uit de Dominicaanse Republiek komt. Hij vertelt dat hij in Nederland is geboren, maar dat zijn ouders wel uit de Dominicaanse Republiek komen.

15.20 uur

Even later komen twee vrienden van Hugo het speelveld op: Salim (10) met een Afghaanse achtergrond en Rayhan (11) met een Marokkaans/Tsjechische achtergrond. Ze vragen wie ik ben. Hugo vertelt de jongens enthousiast hoe ik hem vroeg of ik zijn keeper wilde zijn en dat we al gevoetbald hebben. De jongens zijn erg enthousiast en ze accepteren mij direct. Het valt me op dat een jongen als ik, 21 jaar, direct geaccepteerd wordt. We gaan verder met voetballen (Figuur 4 en 5). Een iemand is keeper en de rest schiet op doel. Even later doen we een spel waarbij drie jongens in het veldje staan en proberen te scoren. Degene die scoort, moet dan in het doel gaan staan en het spel gaat verder. Ze zijn onder de indruk van wat ik kan. Hugo vertelt de andere jongens dat ik bij FC Twente heb gespeeld. Ik merk dat ze het erg leuk vinden dat ik goed kan voetballen en dat het ze stimuleert om met mij te voetballen. Ik merk helemaal niets van etnische verschillen. Een ander feit dat me opvalt, is dat het erg beschaafde jongens zijn. Ik hoor geen scheldwoord. Op een gegeven moment nemen we even pauze. Ik geef ze wat te drinken, en we zitten even op de grond. Ik vraag of ze even met mij willen praten. Dit willen ze wel.

Figuur 4: op deze foto is Hugo links te zien, Salim ligt op de achtergrond en Rayhan staat aan de rechterkant. Op dit moment speelden we in een groepje van vier en iedereen had een andere etnische achtergrond. Salim en Rayhan zien elkaar vaak: op dit voetbalveld, maar ook erbuiten. Ze wonen bij elkaar in de buurt en zien elkaar daarom ook in de straat.

Figuur 5: een actiefoto van de drie jongens.

16.00 uur

Interview duur: 18 minuten

Ik ben, zoals jullie weten, Koen, en ik ben 21 jaar. Ik voetbal zelf ook, daarom vind ik het ook leuk om met jullie te voetballen. Ik heb vroeg bij FC Twente gevoetbald in de jeugd tot mijn 18e. Ik wil graag wat meer te weten komen over hoe vaak jullie hier spelen, en met wie, en of je die jongens ook goed kent.

- *Salim: Iedereen kent mij bijna.*

Oké, iedereen kent jou wel?

- *S: Ja bijna. En er zijn ook nog wel jongens die niet zulke goede vrienden zijn. Ik ken niet iedereen, maar veel wonen bij mij in de buurt.*

En komen die jongens ook vaak hier?

- *S: Ja, soms wel. Sommige jongens moeten op de brink (in de straat) blijven.*
- *Rayhan: Mijn neefje komt hier best wel vaak. En andere neefjes ook. Ik heb een grote familie.*
- *S: Ik heb hen (Rayhan en Hugo) en nog twee andere vrienden, die heel vaak hier komen.*

En zijn dat ook jongens die je anders vaak ziet, bijvoorbeeld op school?

- *S: Een jongen zit op een speciale school, en een andere jongen zit bij mij op school.*
- *R: Ik heb een jongen uit mijn klas, die woont daar (wijst naar zijkant van het veld).*

En komt die jongen hier ook vaak?

- *R: Ja, heel vaak.*

En dan spelen jullie samen?

- *R: Ja.*

En kan bij jullie altijd iedereen meedoen?

- *R: Ja, maar als we al zijn begonnen, dan wachten we vaak tot de 5^e goal. Maar dat gaat heel snel. Als je Hugo en Emre (andere jongen) bij elkaar in een team zet, dan gaat het heel snel.*
- *S: Een jongen van mijn school, Ryan, is hier ook vaak.*
- *R: Bedoel je hem? (Wijst naar jongen aan andere kant van het veld)*
- *S: Ja. En Stef is hier ook wel eens. Dat is niet echt mijn vriend, maar wel een beetje.*
- *Hugo: (Roept Ryan) Kijk! Dat is Ryan (Nederlands).*

Is dat ook een vriend van jullie?

- *H: Ja.*

Oké, dus eigenlijk kan iedereen wel meedoen als ze dat willen?

- *H: Ja, dat is geen probleem. De eerste keer dat ik hem (Rayhan) zag dacht ik dat hij boos was, want hij had zo'n rode kop.*

En hoe kiezen jullie de teams?

- *S: Dit doen we door te pispotten.*
- *R: Of soms doen we dat iedereen tegen 2 anderen moet, omdat zij dan heel goed samen zijn.*

Oké, maar het wordt dus altijd wel eerlijk gedaan?

- *Iedereen: Ja.*

En als er jongens zijn die er een beetje buiten staan, of naast het veld, vragen jullie die dan ook om mee te doen?

- *R: Sommige jongens vragen we, en de andere jongens komen vaak vanzelf.*

Dus als er jongens aankomen, en ze vragen of ze mee mogen doen, dan kan dat eigenlijk altijd wel?

- *H: Ja dat kan wel. Ryan en Stef waren laatst ook bij ons.*

Weten jullie veel van de jongens met wie jullie voetballen? Kennen jullie de jongens goed?

- *H: Ik ken de jongens niet heel erg goed. Ik kom ook niet zoveel buiten.*

En als jullie de jongens beter leert kennen, vind je het dan ook leuk om vaker met ze te spelen?

- *R: Jawel, maar dat ligt er ook aan hoe zij spelen. Als zij ruig spelen, dan laten we het meestal zo, maar als ze normaal spelen, dan vragen we ze of ze mee willen doen.*
- *S: Als ze ruzie maken, dan lopen we gewoon weg en luisteren we er niet naar, en als ze dingen gaan gooien, dan gaan we naar de baas (toezichthouder op het terrein).*

Dus ze mogen meedoen, maar dan moeten ze wel gewoon leuk willen voetballen.

- *Iedereen: Ja.*

En als er zijn jongens waarvan jullie liever niet hebben dat ze meedoen, komt het omdat ze vaak ruzie zoeken, of ruig spelen?

- *R: Ja, als ze ruig spelen, gooien ze meestal iedereen op de grond met hun handen of schouders, of ze tackelen ons.*
- *S: Maar weet je hoe ik voetbal? Als ik dat soort jongens zie, ga ik gewoon wat verder weg voetballen, anders word je getackeld.*

En hoe kennen jullie elkaar eigenlijk? Van school misschien, of hebben jullie elkaar hier ontmoet?

- *S: Toen ik ongeveer 8 was, ging hij (Rayhan) vaak met Emre spelen, een vriend, die zit bij mij in de klas. Toen ik met ze ging spelen op de straat, en toen zijn we vrienden geworden.*

En zijn er nog meer jongens waar jullie op dit veld vaak mee voetballen? Of zien jullie die vaak buiten het veld?

- *R: Hier op het veld speel ik vaak met deze jongens, of met Emre, en achter ons huis is ook nog een voetbalveldje. Buiten het veld zien we elkaar heel vaak.*

En zijn er dan ook vaak Nederlandse jongetjes bij?

- *S: Ja, maar niet altijd of heel veel. Er zijn heel vaak Marokkaanse jongetjes, of Irakezen of Turken. De Marokkaanse jongens doen wel vaak stoer.*
- *R: Ha, ja dat is omdat die ene man zei dat alle Marokkanen weg moeten uit Nederland.*
- *H: Ik speel ook soms met Marokkanen, en dan krijgen we vaak ruzie met ze, omdat ze dit niet leuk vinden, of dat niet leuk vinden. Ze doen een beetje stoer. Gisteren vroeg ook een Marokkaanse jongen of ik zijn tas had gezien. Dat had ik niet. Toen zei hij tegen ons k***erkind. Toen ging hij mijn vriend Ibrahim ophalen.*

Ibrahim is ook een vriend van jullie?

- *H: Ja, hij is een moslim. (Jongens praten tijdje over hun familie). Heb je nog een vraag voor ons?*

Wat ik leuk vind om te weten, is dat jullie elkaar hier op het veldje vaak zien, maar ook vaak buiten het veld, zoals thuis, of achter Rayhan's huis op het voetbalveld?

- *S en R: Wij zijn elkaar heel vaak, en dan spelen we vaak samen.*

En jullie zitten niet bij elkaar op school?

- *S: Nee, we zitten op andere scholen.*
- *R: Gaan we nu verder met voetballen?*

Ja!

16.45 uur

Na de pauze en het interviewtje gaan we verder met voetballen. Even later vragen jongens die aan de andere kant van het veld aan het voetballen zijn, of we een partijtje willen doen. Zij zijn met vier, wij zijn met vier. Het team van onze tegenstander bestaat uit een Nederlandse jongen van ongeveer mijn leeftijd, een Duitse jongen die geen Nederlands spreekt, een Nederlands jongetje van rond de 10 jaar, en een ander jongetje van rond de 10 jaar, die familie is van de Duitse jongen. Dit voelt voor mij als een uitnodiging om samen te voetballen, en tevens een vorm van intergroup contact, omdat de groep op dit moment, naast Nederlandse jongens, bestaat uit jongens met een Afghaanse, Zuid-Amerikaanse, Marokkaans/Tsjechische en Duitse etnische achtergrond. Jongens van jong en oud. Het gaat er vriendelijk aan toe, en van etnische verschillen merk ik wederom niets. Er worden geen scheldwoorden gebruikt, laat staan racistische opmerkingen die kwetsend kunnen zijn. Rayhan, Salim

en Hugo doen ook nog steeds mee. Zij vertelden mij dat ze alleen samen met anderen willen spelen als zij niet ruig spelen. Nu dat ook niet gebeurt en er rustig met elkaar gevoetbald wordt, laten ze inderdaad zien dat samen met anderen willen voetballen. Even later komt er vader met zijn kleine zoontje en dochter. Het is volgens mij familie van de Duitse jongen. Ik kan niet goed met ze communiceren, maar ik heb het vermoeden dat ze een Turkse/Syrische achtergrond hebben. Ze doen ook mee met het partijtje. De leeftijd van de deelnemers verschilt van ongeveer 3 jaar tot 40 jaar, en de meesten kennen elkaar niet. Toch word er erg leuk gevoetbald.

17.30 uur

Kleine pauze. Enkele jongens worden door hun moeder geroepen en er wordt hen verteld dat ze straks moeten eten. Dit voelt, zo bijna rond 6 uur, dan toch ook wel weer erg Nederlands. Ik besluit zelf ook om te vertrekken. Het is gelukt om samen met een grote groep met verschillende nationaliteiten te voetballen.

17-04

15.00 uur

Er is niet veel te doen op het speelveld. Er speelt een klein jongetje met zijn vader. Even later komen drie oudere mannen die geen Nederlands spreken het veld op. Ze trappen een balletje met elkaar. Het is duidelijk dat ze tot dezelfde etnische groep behoren. Omdat het geen jongeren zijn, is het niet interessant voor mijn onderzoek.

15-05

13.15 uur

Wanneer ik aankom, speelt er een grote groep kinderen op en rondom het voetbalveld. Het blijkt een schoolklas te zijn. Vlak nadat ik op een bankje ga zitten, wordt iedereen bijeen geroepen en vertrekken ze met de juffrouw. Het valt me op dat ik alleen Nederlandse kinderen opmerk. Omdat ze direct vertrekken, kan ik hier helaas niets meer mee doen.

13.30 uur

De grote speeltuin die naast het speelveld ligt is vol met moeders met kinderen. De scholen zijn nog niet uit, en veel moeders maken gebruik van de gelegenheid om met het mooie weer buiten te zijn.

Er spelen echter geen kinderen op het sportveld. Even later zijn er hangjongeren die naast het veldje zitten en staan. Ze zijn aan het roken en hebben niet de intentie om te gaan voetballen. Het gaat om 3 jongens en 2 meisjes, allemaal Nederlands. Nog steeds zijn er veel moeders die op bankjes zitten, en hun kinderen spelen op de speeltoestellen. Ik merk op dat er een scheiding is tussen moeders met Nederlandse afkomst en moeders met een allochtone afkomst. Zij praten geen Nederlands met elkaar. Ik voel dat er enige scheiding tussen autochtonen en allochtonen, maar ik denk dat dit vrij normaal is, omdat het waarschijnlijk mensen uit de buurt, vrienden of familie is.

14.00 uur

Er is nog steeds niets te doen op het sportveld. De scholen zijn nog niet uit. Ik blijf op een bankje zitten totdat er jongeren aankomen die willen voetballen.

14.15 uur

De hangjongeren gaan midden op het sportveldje zitten. Dit lijkt mij geen stimulans voor jongetjes die er willen gaan voetballen. Misschien dat dit hun keuze om wel of niet te gaan voetballen negatief beïnvloedt. De groep wordt ook groter, er zijn twee jongens bijgekomen.

14.30 uur

De hangjongeren vertrekken. Ze laten wat rotzooi en peuken achter op en rondom het veld en de bankjes. Ik denk wel dat het voor potentiële voetballers positief is dat zij vertrekken.

15.30 uur

De scholen zijn uit en ik merk het direct. Zes jongetjes komen aan op het sportveld om met elkaar te gaan voetballen. Ze wachten op meer jongens, ze beginnen nog niet met voetballen. Op dit moment zijn het allemaal jongens van buitenlandse afkomst. Er komen twee nieuwe jongens aan. Een van hen is Nederlands. Ik merk dat er enige verontwaardiging is over de Nederlandse jongen en hoor een jongen zeggen: "Kijk wie hij meeneemt". Ik weet niet of ze dit zeggen omdat hij Nederlands is of omdat hij misschien niet goed kan voetballen. Voor de rest gaan de jongeren met elkaar om zoals de meeste jongeren met elkaar omgaan. Ze zitten een beetje te klieren en te stoeien, maar het gaat er vriendelijk aan toe. Ik merk dat de Nederlandse jongen weinig contact heeft met de andere jongen. Zou dit komen omdat hij de enige Nederlander is of omdat hij de jongens niet kent? Hij doet wel gewoon mee en wordt geaccepteerd door de anderen. Het gevoel wat ik tot nu heb is dat iedereen welkom is. Van interetnisch contact is daarom ook sprake, al valt de Nederlandse jongen er wel enigszins buiten (Figuur 6). Misschien lijkt het ook wel zo en ben ik er teveel op gefocust.

Na enige minuten beginnen ze met voetballen. Er wil liever niemand op doel staan om te gaan keepen. Uiteindelijk wordt besloten dat bij het ene team de Nederlandse jongen keepen. Hij accepteert het en gaat op doel staan, al is dit met enige tegenzin. Ik heb het gevoel dat hij er niet zo goed tegenin durft te gaan. Er wordt gevoetbald. De Nederlandse jongen wil op een moment over het hek klimmen, maar dit gaat met weinig succes en hij valt. Er wordt gelachen, en ik kan niet ontkennen dat ik, nog steeds zittend langs de kant, ook wat moet lachen. Het is duidelijk dat hij weinig voetbalvaardigheden heeft en er wordt af en toe wat om hem gelachen. Maar nog altijd gaat het er vriendelijk aan toe en niemand schelt hem uit of laat tonen dat hij hem niet mag. Dit vat ik op als positief. Ik ben wel benieuwd naar een andere situatie, namelijk wanneer ik zelf mee zou doen. Ik ben ook Nederlands, maar schat mijn voetbalvaardigheden hoger in dan de Nederlandse jongen die op doel staat. Zal ik meer worden geaccepteerd?

Figuur 6: het groepje jongens waarmee ik even later mee zal gaan voetballen. op de foto is te zien dat de Nederlandse jongen, geheel rechts, er een beetje buiten valt. Hij mengt zich niet in de groep die links met elkaar aan het zitten is.

15.45 uur

Na een tijdje komt er nog een jongen aan. Ze hebben nu een oneven aantal. Na een kwartier de jongen geobserveerd lijkt mij het een mooi moment om zelf mee te doen. Ik vraag of ik mee zal doen, zodat ze weer een even aantal hebben. Vrijwel direct wordt gezegd dat dat goed is. De eerste vraag die ze stellen is: "Ben je goed"? Ze vinden het dus belangrijk of je goed kunt voetballen. Ik merk ook op dat ze erg netjes zijn. Ik word direct opgenomen en ze vragen of ik teams wil maken. Ze vragen of ik ook op voetbal zit. Ik antwoord bevestigend en zeg dat ik Groningen voetbal, en in het verleden in de jeugd van FC Twente heb gespeeld. Dit wordt direct doorverteld aan de anderen en ik merk dat ze het wel gaaf vinden. Voordat we beginnen leg ik nog even contact met de Nederlandse jongen. Hij heet Youri. Ik vraag hem of hij hier vaker speelt en ben benieuwd naar hoe hij het voetballen beleefd. Hij zegt dat het zijn eerste keer is en met een van de andere jongens is meegekomen. Hij vertelt dat hij nog nooit heeft gevoetbald, maar het erg naar zijn zin heeft. De jongen ziet er ook blij uit. Ook vraag ik een van de jongens die er wat ouder uit ziet of hij hier vaker komt. Het gaat om Brahim, en het is zijn eerste keer op dit veld. Nadat we teams hebben gemaakt beginnen we met voetballen. Bij mijn eerste balcontact speel ik iemand door zijn benen. De jongens vinden dit prachtig en vanaf dat moment wordt er vaak gezegd: "speel de bal naar Koen" of "speel de bal naar die meneer". Ik merk dat de jongens het erg leuk vinden om met mij te voetballen en dat ze erg beleefd zijn. Je hoort hier en daar wel een scheldwoord, maar dat is vooral onderling en dat hoort denk ik ook wel bij de jeugd. Ik kijk er niet van op en ervaar het als een zeer positieve partijspel. We spelen erg lang. Ik krijg steeds meer contact met de jongens. Ze vragen dingen en lachen veel. Later komt er nog een jongen bij. Hij schijnt erg goed te zijn en iedereen wil bij hem in het team. Hij heeft tot vorig seizoen bij FC Twente gespeeld en ik kan zien dat hij erg getalenteerd is. Hij is veel groter dan de rest, maar wel van dezelfde leeftijd. Zijn naam is Christian.

Na een tijdje gaan we even zitten. Ik vertel ze dat ik bezig ben met een onderzoek voor mijn studie en dat dit onderzoek gaat over sportende jongeren in hun wijk. Ze vertellen mij dat ze allemaal rond de 13 jaar zijn, bij elkaar in de klas zitten en elkaar dus bijna iedere dag zien. Ze zitten op het Stedelijk Lyceum Zuid, de middelbare school waar ik zelf ook op heb gezeten. Het ligt net naast de wijk Wesselerbrink. We praten wat, maar ik merk dat het geen goed moment is voor een interview. Ze willen graag doorvoetballen en ze willen dat ik, samen met iemand anders, de teams ga indelen door om de beurt iemand te kiezen. Ik besluit deze pauze dus niet te benutten voor een interviewtje.

Misschien lukt dit later nog. Ik wil de jongens niet belemmeren om met elkaar te voetballen. Ondertussen krijgen twee jongens ruzie en een van hen vertrekt naar huis. Ik krijg het allemaal niet zo goed mee omdat ik met andere jongens aan het praten was, maar het schijnt dat een van hen vervelend is geworden. We kiezen nieuwe teams en we voetballen verder.

Om half 6 moeten de meeste jongens gaan. Ik vraag of iemand een foto te maken van mij met een aantal jongens die er nog zijn, omdat dit leuk is voor mijn onderzoek. Dit vinden ze wel mooi en ze gaan graag met mij op de foto (Figuur 7). Als ze weg lopen, vragen ze of ik hier nog vaker ga komen. Ze willen dus graag nog een keer met mij voetballen. Ik antwoord bevestigend en zeg dat ik de komende dagen op het veld aanwezig ben. Al met al was het een zeer positieve ervaring van interetnisch contact. Twee jongens, waaronder Christian, blijven nog over. Ik praat met ze over mijn onderzoek en wat ik allemaal moet doen. Ook hebben we het over de jeugd van FC Twente. Ik vraag of ik ze kort wat vragen mag stellen in de vorm van een interviewtje. Dit vinden ze prima. We gaan even rustig zitten.

18.00 uur

Interview duur: 12 minuten

Ik ben dus Koen, 22 jaar. Ik doe een onderzoek over de contacten die jullie hier leggen en hebben.

Als eerste, vinden jullie het leuk om hier te voetballen en doen jullie het vaak?

- *Christian: Ja, we zijn hier bijna elke dag en ik vind het leuk om hier te voetballen.*

Wonen jullie hier ook in de buurt?

- *C: Ja.*
- *Brahim: Ik woon in de stad.*

Okee. Mag bij jullie altijd iedereen meedoen, zoals ik vandaag? Ik mocht eigenlijk direct meedoen.

- *C: Dat geldt eigenlijk voor iedereen. Iedereen is welkom.*

Dat is mooi! Overleggen jullie wel eens met de andere jongens over wie er mee mag doen?

- *B: Dit doen we vaak op school, om af te spreken met wie we hier gaan voetballen.*
- *C: Maar als er bijvoorbeeld komt, zoals u, dan mag je gelijk meedoen. Soms komt het wel voor dat iemand het niet wilt en iemand anders weer wel. Dan overleggen we even, maar meestal komt het wel goed.*

En heb je ook wel eens dat je ziet dat er een jongen mee wilt doen, maar dat ze niet zo goed durven?
Wat doen jullie daarmee?

- *B: Dan vragen we ze gewoon of ze mee willen doen.*

Weten jullie eigenlijk veel over de jongens met wie jullie hier spelen, bijvoorbeeld over de jongens met wie we net hebben gespeeld?

- *C: We zitten allemaal bij elkaar op school, dus we spreken elkaar iedere dag.*

Zijn jullie vrienden van elkaar?

- *C: Ja, maar ook gewoon met andere jongens die bij ons op school zitten en bij ons in de wijk wonen.*

Zij komen hier ook vaak?

- *C: Ja, het is gezellig als we met meer mensen zijn.*

En buiten dit veld zien jullie elkaar vaak op school. Zien jullie elkaar ook bij elkaar thuis bijvoorbeeld?

- *C: Dat ligt eraan, ik heb soms niet zoveel tijd. Als ik thuis kom, moet ik huiswerk maken, en later moet ik trainen. Als ik vrije tijd heb, zijn we gewoon hier aan het voetballen. Rond deze tijd, of soms misschien iets later, gaat iedereen weer richting huis.*

Wat vinden jullie ervan om jongens die jullie niet kennen, zoals ik, mee te laten doen?

- *C: Dat vinden we leuk en niet erg, als diegene maar gewoon gezellig meedoet. Als diegene komt vragen of hij mee mag doen, en we laten hem meedoen, maar hij maakt de hele tijd ruzie, dan weten we dat hij de volgende keer niet meer mee zal doen.*

Als je gezellig mee doet, mag je de volgende keer dus ook wel weer meedoen?

- *C: Ja, want als je ruzie begint te maken, dan is het ook niet leuk voor ons.*

Komt het dan voor dat er soms jongens niet mee mogen doen?

- *C: Tot nu toe heb ik dat nog niet meegemaakt.*
- *B: Ja, vanmiddag wel bijvoorbeeld, maar toen was jij (Christian) er nog niet.*

(Ik vind het tijd om wat meer te weten te komen over de etnische achtergronden die op dit veld komen. Ik zeg dat ik om Nederland kom, en vraag voorzichtig uit welk land zij komen)

- *B: Marokko.*

- *C: Angola.*

Komen er veel verschillende nationaliteiten op dit veld? Ik zag bijvoorbeeld enkele jongens met een Turks voetbalshirt.

- *B en C: Het zijn eigenlijk veel nationaliteiten door elkaar.*
- *C: Turken, Koerden, Bosniërs, Suryoye, Afghanen, Surinamers, Italianen, Indonesiërs, en ook Nederlanders. Net als die grote jongen net in het doel (Youri).*

En vind je de contacten die je hier met de andere jongens waardevol? Of hecht je er veel waarde aan buiten dit veld?

- *B: Het contact is gewoon goed. Binnen en buiten het veld, het contact is eigenlijk gewoon overal goed. Niet alleen op dit veld, als we elkaar bijvoorbeeld op een van de brinken (in de Wesselerbrink noemt men een straat vaak een "brink") of op het schoolplein, dan voetballen we alsnog samen.*

Ook wel eens op andere veldjes?

- *C: Ja, bijvoorbeeld in de pauze op school spelen we samen op het schoolplein. Er is een stenen voetbalveldje, en als er geen gym is, kunnen we soms op het grasveld.*

(We praten een beetje over de school waarop zij zitten. Ik heb op dezelfde school gezeten vanwege mijn verleden bij FC Twente)

Waar wonen de meeste jongens? Hier in de wijk, of zoals Brahim bijvoorbeeld in de stad?

- *Sommigen komen ook van ver. Een van de jongens net komt bijvoorbeeld uit Losser (een dorp naast Enschede).*

En zoals vandaag, doen jullie dat vaker?

- *C: Alleen als het mooi weer is! Maar als het nu bijvoorbeeld zal gaan regenen, dan zouden we wel doorvoetballen.*

(Ik vertel over dagen dat het weer slechter was, dat er niemand op het veld was. De komende dagen wordt het beter weer, en volgens de jongens zullen er ook wel mensen zijn. Ze vertellen dat ze er zelf vaak na schooltijd zijn)

Raakten jullie makkelijk bevriend?

- *B: Eigenlijk klikte het direct.*

Kennen jullie elkaar via school, of via dit veld of ergens anders?

- C: De meesten zitten bij elkaar in de klas. Degene die in een andere klas zitten, zien we dan altijd in de pauze.

(Ik sluit af en samen concluderen we dat er veel contact is tussen jongeren met een verschillende etnische achtergrond op het sportveldje. Ze hebben ook veel contact op school, en als ze elkaar tegenkomen ergens anders in de wijk)

Figuur 7: Op de foto met een paar van de jongens met wie er is gevoetbald, waarbij er vooraf werd afgevraagd of zij een buitenstaander wel zouden accepteren. De jongen geheel links is Turks, tweede van links Italiaans, in het midden staat een Marokkaanse jongen en rechts naast hem weer een Turkse jongen. Christian is de fotograaf. Ze zijn allen 13 jaar.

19-05

15.00 uur

Het is erg warm vandaag. Waarschijnlijk té warm om te voetballen. Na 2 uur is er nog steeds niemand. Daarna zie ik de jongens zie ik 2 jongens die ik op mijn 01-04 zag en die mij vroegen waarom ik niet meedeed met voetballen. Door problemen met de auto (de ANWB moet worden gebeld) kan ik helaas niet meedoen en om 17.00 uur vertrek ik.

20-05

17.00 uur

Omdat het voetbalveld gisteren volledig leeg was, besloot ik vandaag wat later te komen. Om 17.00 uur kom ik aan. Het eerste uur is er niks te doen, er is niemand te vinden in de speeltuin of het voetbalveldje.

18.00 uur

Na een uur komen twee bekenden aanlopen: Rayhan en Salim. Ik vraag of ze me nog kennen. Ze reageren enthousiast en antwoorden bevestigend. Ze vragen direct of ik mee wil voetballen, en dit doe ik dan ook (Figuur 8). Tijdens het voetballen stel ik veel vragen. De jongens komen hier bijna iedere dag, maar op verschillende tijden. Ze komen hier vaak met zijn tweeën. Ik vraag nog een keer hoe de twee jongens vriendjes zijn geworden. Ze wonen één straat (de jongens noemen het één brink) van elkaar vandaan. Rayhan was met een jongen (Emre) buiten en ze kwamen Salim tegen. Vanaf dat moment speelden ze vaak samen op het Cruyff Court of ergens bij ze in de buurt. Ze geven aan dat ze tegenwoordig bijna iedere dag hier voetballen. Doordat ze samen konden voetballen, zijn ze dus betere vrienden geworden. Ook hebben we het over de scholen waarop ze zitten. Ze zitten niet bij elkaar op school. Rayhan zit wel bij Emre op school, wat ook de reden is dat ze elkaar kennen. Salim voetbalt veel met zijn klasgenootjes op school. Ook voetballen ze af en toe samen op het Cruyff Court. Hetzelfde geldt voor Rayhan, alleen zit hij op een school in een andere wijk, Stroinkslanden. Deze wijk ligt tegen de Wesselerbrink aan. Naast de school ligt het "Smileyveld", een speelplaats waar ook een voetbalveldje is. Rayhan voetbalt hier vaak met zijn klasgenoten. Ik vraag hem welke jongens bij hem in de klas zitten en of ze allemaal uit verschillende landen komen. Hij vertelt mij dat er zeven jongens van Turkse afkomst zijn, twee van Marokkaanse afkomst, een van Nederlandse afkomst en een jongen uit Polen. Na school spelen ze vaak samen op het zogeheten "Smileyveld". Dit veld zorgt er dus voor dat er veel interetnisch contact plaatsvindt tussen de jongeren na schooltijd. Als Rayhan en Salim samen voetballen, doen ze dat vaak op het Cruyff Court in de Wesselerbrink, omdat dit het dichtst bij hun huis ligt.

Ondertussen doet er ook nog even een andere jongen mee, Cleo (10). Het is een Afrikaans jongetje. Rayhan en Salim kennen deze jongen en hij mag direct meedoen. Hij zegt dat hij hier wel vaker komt en dan ook met verschillende jongens meevoetbalt.

Figuur 8: een partijspel met Rayhan en Salim, twee oude bekenden. Ze herkenden mij direct en vroegen of ik weer met ze mee wilde doen. Het Afrikaanse jongetje Cleo staat op doel.

19.00 uur

Na een uur komen er enkele jongens aan. Ze hangen rond het veldje, zitten op de banken en lopen wat rond op de speelplek. Het zijn oudere jongens dan Rayhan en Salim. Op het moment dat wij

pauze nemen, roepen ze of wij partijtje willen doen. Rayhan en Salim willen dit liever niet. Ze kennen de jongens een beetje en vinden dat ze te ruig spelen. Daar houden ze niet van. Ze vertellen mij dat in principe iedereen mee mag doen, maar dat er vaak oudere jongens zijn en zij spelen te ruig. Daarom spelen ze liever met jongens van eigen leeftijd die ze al een beetje kennen, zodat ze zeker zijn van een leuk voetbalspel. Bij deze jongens gaat het dus niet om welk niveau je hebt, maar op welke manier er gespeeld wordt. Mijn manier van spelen, ik hou het rustig, vinden ze goed. Ze vragen of we nog een potje verder spelen. Om half 8 besluit ik naar huis te gaan. De jongens vragen of ik morgen weer kom en of ik dan weer met ze wil spelen.

7.6 ONTMOETING WIJKRAAD

12-06

Op het begin wordt verteld waar het onderzoek over gaat en of er informatie over het Cruyff Court gegeven kan worden. Ling woont echter nog niet lang in de wijk en kan hierover dus niet veel informatie geven.

Wat ik wel heb is informatie over het Smileyveld, vanuit het sport- en speluitleen van de Wesselerbrink, is dat het daar wenselijk is om een Cruyff Court te krijgen, in verband met dat het mooier oogt, het is eigenlijk meer een soort tuin voor die mensen. Het (de speeltuin) is helaas zwaar verwaarloosd, ze zijn bezig om het op te knappen en om een Cruyff Court.

- En op welke manier wordt het dan opgeknapt?

Kijk, op een Cruyff Court gaat het echt om voetbal. Ik heb veel collega's die fanatieke voetballiefhebbers zijn. Ik heb het aan hun overgedragen, eigenlijk alles wat met voetbal te maken heeft, zoals de activiteiten organiseren, hoe ze het voetbalveld inhoudelijk in willen vullen, et cetera.

- Oké, ik zit even te kijken welke vragen nu nog van waarde kunnen zijn. Vinden er veel activiteiten plaats op het Cruyff Court? Wordt er vanuit de wijk veel georganiseerd en hiermee het contact tussen jongeren gestimuleerd?

Ik weet dat er vanuit de wijkraad Wesselerbrink veel activiteiten plaatsvinden en er veel initiatieven uitkomen. Dat vind ik zelf zo mooi aan de Wesselerbrink, niet alleen voor activiteiten, maar ook voor het groenonderhoud in de wijk. Burgerparticipatie.

- Dat is iets anders wat ik had gelezen in een rapport. Daar stond in dat het erg kenmerkend is voor de wijk dat er veel burgerparticipatie en dat de organisatiegraad erg hoog ligt. Hoe wordt dat vormgegeven, hoe ziet dit eruit?

Wij willen graag inspelen op de behoeften van de bewoners. Als we dingen horen en zien, dan kan de wijkraad daar iets mee en kunnen we dat doorspelen naar de gemeente. Zo worden instellingen en organisaties ook onderling met elkaar verbonden.

- Hebben de jongeren in de wijk hier ook mee te maken? Bijvoorbeeld jongeren die willen sporten, wordt daar ook gehoor aan gegeven?

Ik weet dat er een jongerenwijkraad is, die graag iets voor jongeren wilt doen. Het liefst een voetbalkooi. Als je hier meer informatie wil, raad ik je aan om contact te leggen met de voorzitter van de jongerenwijkraad. Volgens mij kan zij jou daar beter mee op weg helpen.

- Oké. Voor mijn onderzoek is de Wesselerbrink natuurlijk een fantastische wijk om te onderzoeken. Er wonen veel verschillende etniciteiten. Hoe zie jij dat bij de jongeren? Wordt hier positief of gereageerd en hoe word er mee omgegaan?

Als ik kijk naar de jongeren, is het volgens mij multiculti. Ik geloof dat het er ook nog veel meer zijn. Wat betreft de etniciteiten in het algemeen, valt mij hier persoonlijk op, dat er heel veel Syrische mensen zijn. Ik ken voordat ik in Enschede woonde nog niet een Syriër.

- Dit heb ik opgezocht. Er wonen maar 10 tot 15 duizend Syriërs in Nederland, waarvan het overgrote deel in Twente. Waarom weet ik niet precies.

Een andere man, die aan het is aan een tafel naast ons, haakt in (Theo). Hij weet het antwoord wel zegt hij, en hij begint te praten.

Er zit hier de patriarch, zeg maar de paus, van hun kerk, en die hier in een klooster, een paar kilometer hier vandaan. Daarom zitten de Suryoye niet alleen hier in Twente, maar ook juist hier in deze wijk. Ze zitten op de Wesselerbrink en Stroinkslanden, in het zuiden van de stad, dichtbij hun paus.

- Wat mij opviel in een stuk dat ik had gelezen over de wijk, dat de bewoners zelf hun hoge sociale cohesie verklaren door het concept waarmee de wijk is opgezet, de brinkenstructuur.

Wat houdt dat in en hoe wordt dat vormgegeven? Zijn daar fysieke kenmerken van, of vooral sociale kenmerken?

Dat vind ik een hele lastige vraag om te beantwoorden. De Wesselerbrink is erg groot.

Theo beaamt dat het een lastige vraag is. Hij vraagt of hij mag inspringen.

Wil je dit weten? Met de herstructurering van de Bijvank Noord, hebben een paar bewoners, waaronder ik, hebben we een tegenrapport geschreven. Daar staat dat stuk in over de brinkenstructuur en de sociale samenhang. Het stuk dat vanuit de bewoners is gekomen, heb ik geschreven.

- En waarom is er deze structuur?

In de wijk wilden ze allemaal dingen vernieuwen, het moest allemaal anders. Ze wilden de mensen echt 'aan straten' zetten, terwijl de mensen nu in de Wesselerbrink voor een groot gedeelte aan pleintjes wonen. Op de een of andere manier, maakt het hebben van pleintjes in plaats van een straat, de omgeving voor jou groter. Normaal hebben mensen in de straat misschien contact met de overburen en jouw directe burens, en een kennis die een eindje verderop in de straat woont, en daar houdt het mee op. Omdat je hier aan pleintjes zit, en het daardoor super verkeersluw is in grote gedeeltes, dus dat kinderen van twee en drie jaar gewoon buiten kunnen spelen, het is veilig, krijgen die pleintjes een soort functie van gemeenschappelijke tuin. Niet overal, maar op verschillende plekken gebeurt het dat groepen mensen en burens bij elkaar gaan zitten. Dan gaan ze een keer barbecueën, of er staat opeens een volleybalveld. Toen zag je dus gewoon op een gegeven moment een groepje vrouwen 's avonds een potje volleyballen, en dat waren dus de 'discodellen' maar er staat er ook eentje bij in een volledige boerka. Dat doet wel met elkaar mee, dus voor het onderling contact in de buurt is het heel goed. Aan de andere kant, veel sociaal contact zorgt ook voor veel conflicten. Dat is de kant waar veel geschreeuw is in de buurt, en dat zie je ook relatief meer op plekken waar je niet van die pleintjes hebt. Pleintjes hebben ook een heel groot nadeel, en dat ze er eigenlijk vanaf wilden. Door de manier waarop het is opgebouwd, die bloemkoolstructuur, zorgt voor een hele slechte bereikbaarheid. Dat is vooral met vuilnisophalen lastig, maar dat is ook lastig voor brandweer en ziekenwagens. Daar is met de wijkvernieuwing ook rekening mee gehouden, maar komen er wel voor een groot gedeelte pleintjes in terug. Het (de pleintjes) werkt vooral ook omdat je hier van die hobbykamerwoningen hebt, die heb je niet overal, maar wel veel, daar zijn de auto's voor

de deur geparkeerd, waar je woont een verdieping hoger. Dus je kijkt, je hebt een vrij uitzicht, op het pleintje. Dat zorgt er ook voor dat moeder gewoon (kleine) kinderen buiten laten spelen, want ze zijn niet uit het zicht. Er is een gevoel van veiligheid en een gevoel van samenhang, dat zorgt er ook voor dat mensen van het ene pleintje niks moeten hebben van mensen van het andere pleintje.

- Dit viel mij tijdens het veldwerk ook al op. Als ik de jongens sprak, zeiden ze dat ze samen met elkaar op de brink wonen. Dat kende ik helemaal niet, dat fenomeen. Ze noemen het hier ook geen straat of een laan, maar een brink. Dat vind ik erg kenmerkend.

Veel van de straten vormen een bloemkoolwijk, dat is dus een wijk, ah nee dat weet jij ook prima denk ik, wat een bloemkoolwijk is, maar daardoor hebben de straten ook voor grote stukken wijk een betekenis. Je hebt een straat, en daar ga je een afslag in, en voor je gevoel is het dan een 'straat'. Maar ga je rechtdoor, en neem je de afslag naar de andere kant, dan zit je nog steeds in die straat. Nog een afslag verder, zit je nog steeds in die straat. Dus die straten lopen gewoon met allerlei kronkels en takken. Je oriënteert je ook meer zoals: "ik moet bij dat pleintje wezen", in plaats van "ik moet bij die straat wezen".

- Dit is voor mijn onderzoek erg van belang. Het is dus zeg maar ook echt fysiek op ingericht?

Toen we na gingen denken over wat ze (gemeente) met onze huizen wilden doen, hebben we erover nagedacht van ja, hoe zit dat nou eigenlijk, hoe komt het nou eigenlijk dat die sociale cohesie die hier is, kwamen we erachter dat die ruimtelijke inrichting, dat die volgens ons wel belangrijk was. Maar dat is gewoon waarneming van de bewoners die daar over hebben zitten te filosoferen.

Er volgt een stuk over het rapport dat er is geschreven. We proberen erachter te komen of ik dit stuk al gelezen heb. Dit is verder inhoudelijk niet relevant.